

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

“SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE
ORTA ANADOLU (NEVŞEHİR, KIRŞEHİR, NİĞDE VE
AKSARAY) DOĞUMLU GAYRİMÜSLİM OSMANLI DEVLET
MEMURLARI”

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Zeynep ÜNSAL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ

Nevşehir
Şubat, 2021

ÖNSÖZ

Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların biyografisi için en önemli kaynak malzemelerinden olan ve Osmanlı Devleti'ndeki yakın dönem çalışmalarında en çok tercih edilen Sicill-i Ahvâl Defterlerine göre yapılmış olan bu çalışmada Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurlar incelenmiştir. Gayrimüslim devlet memurlarının baba adı, babasının mesleği, doğum yılı bunun yanında memurların hangi okullarda okudukları, bu okullardan mezun olup olmadıkları, bildikleri diller ve bu dilleri ne derece bildikleri, göreve başlama yaşı, aldıkları maaşlar, hangi meslekte ve hangi idari birimde görev yaptıkları, memuriyetleri sürecinde ceza alıp almadıkları, kendilerine verilen madalyalar, rütbelere ve nişanlar hakkında bilgi verilerek Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurlar tanıtılmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Osmanlı klasik döneminde ve Tanzimat dönemindeki bürokraside yaşanan gelişmeler, Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kuruluşu hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların sicil kayıtlarından elde edilen istatistiksel veriler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim devlet memurlarının sicil transkriptlerinden oluşan biyografileri bulunmaktadır. Ekler bölümünde de Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim devlet memurlarının örnek sicil kayıtları yer almaktadır.

**“SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE ORTA ANADOLU (NEVŞEHİR,
KIRŞEHİR, NİĞDE VE AKSARAY) DOĞUMLU GAYRİMÜSLİM
OSMANLI DEVLET MEMURLARI”**

Zeynep ÜNSAL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Şubat 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SARAÇ

ÖZET

Sicill-i Ahvâl defterleri Osmanlı Devleti’nde memurların biyografilerinin tutulduğu resmi belgelerdir. Bu çalışmada Sicill-i Ahvâl defterleri kullanılarak Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların biyografileri incelenmiştir. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Fermanı ile birlikte hız kazanan modernleşme sürecinde merkezileşme faaliyetleri bürokraside de reformların yapılmasını zaruri kılmıştır. Bu bağlamda II. Mahmut döneminde devlet memurlarının biyografileri resmi olarak tutulmaya başlanmıştır. II. Abdülhamit döneminde 1879 yılında da Sicill-i Ahvâl Komisyonu kurularak binlerce memurun sicil kayıtları defterlere kayıt edilmiştir. Bu süreç içinde yayımlanan nizamnamelerde defterlerin nasıl tutulacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Sicill-i Ahvâl kayıtları sadece memurların hal tercümelerinin yazılı olduğu bir belge değil aynı zamanda dini ve etnik yapıları, görev yaptıkları şehirlerin iktisadî ve idarî durumları hakkında da bilgi veren belgelerdir. Bu belgeler Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi’nde bulunmaktadır. Adı geçen arşivden temin ettiğimiz belgeler çalışmamızın da ana materyalini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Sicill-i Ahvâl Defterlerinde kayıtlı Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim devlet memurlarının biyografileri incelenmiştir. Memurların hangi yılda doğdukları, hangi okullarda okudukları, bildiği veya aşına oldukları diller, kültürel ve eğitim durumları hakkında bilgiler içermektedir. Bu bilgilerin yansıra hangi görevlerde buldukları, aldıkları maaşlar, gösterdikleri üstün gayretlerden dolayı kendilerine tevcih edilen rütbe, nişan ve madalya ile ödüllendirilmeleri ile ceza alıp almadıkları da biyografilerinde yer alan diğer hususları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Sicill-i Ahvâl Defterleri, Memurlar, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, Aksaray.

**REAL ESTATE OTTOMAN STATE BORN IN CENTRAL ANATOLIA(
NEVŞEHİR, KIRŞEHİR, NİĞDE AND AKSARAY) ACCORDING TO
SİCİLL-İ AHVÂL RECORDS**

Zeynep ÜNSAL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Social Sciences Institute

M. Sc. Thesis, February 2021

Supervisor: Dr. Lecturer Member of Hüseyin SARAÇ

ABSTRACT

İn ottoman Empire Sicill-I Ahvâl books are official documents in which biographies of officials are recorded. The biographies of non-muslim officials who were born in Nevşehir, Kırşehir, Niğde and Aksaray were examined by using the Sicill-i Ahvâl registry books.

İn 19th century in Ottoman Empire during the rationalization period that accelerated along with imperial edict of Gülhane, centralization activities also made reforms compulsory in wreaucracy. In the period of Abdülhamit II. biographies of state officials were recorded officials were recorded officially. In 1879 registersof thousand of officials were recorded in after founding commission of Sicill-i Ahvâl. How the registeries were supposed to be recorded was stated in the published documents of constitution. These documents were not only informing about the life history of the cities where they worked. Sicill-i Ahvâl records, which give service to the researchers in the other archive of the prime ministry, constitute the backbone of this study.

In this study biographies non-müslim state officials, who were from Nevşehir, Kırşehir, Niğde and Aksaray, have been analyzed. This study gives information about when the officials were born in which schools they had educationi the languages that they spoke or were familiar with their culture end education. Because of the fact that datas such as their occupations, their salaries, degrees that they got for their outstanding efforts, their being rewarded with achievements, and medallion and if they were fined or not were recorded in their biographies, this sets light to us and their period.

Key Words: Ottoman State, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, Aksaray, Sicill-i Ahval Notebooks, Officers.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	ii
KABUL ve ONAY	iii
ÖNSÖZ	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI BÜROKRASİSİNDE MEMUR İSTİHDAMI, SİCİLL-İ AHVÂL KOMİSYONU VE SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Öncesi Memurların İstihdamı	4
1.2. Tanzimat Sonrası Memurların İstihdamı	5
1.3. Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi	8
1.4. Sicil Defterlerinin Kayıt Şekli	11

İKİNCİ BÖLÜM

GAYRİMÜSLİM DEVLET MEMURLARININ İSTATİSTİKSEL BİLGİLERİ

2.1. Memurların Toplum İçindeki Konumu	14
2.2. Memurların Eğitim Durumları	19
2.2.1. Memurların Eğitim Gördüğü Okullar	19
2.2.2. Memurların Okuryazarlık Durumu	21
2.3. Memurların Görevleri Hakkında Bilgiler	24
2.3.1. Görev ve Maaş Durumları	24
2.3.2. Memurların Aldığı Ödüller	25
2.3.2.1. Memurlara Verilen Madalyalar	25
2.3.2.1.1. Liyakat Madalyası	26
2.3.2.1.2. Gümüş İmtiyaz Madalyası	26

2.3.2.2. Memurlara Verilen Rütbeler	26
2.3.2.3. Memurlara Verilen Nişanlar	27
2.3.3. Memurların Cezaî Durumları.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GAYRİMÜSLİM DEVLET MEMURLARININ BİYOGRAFİLERİ

3.1. Nevşehir Doğumlu Gayrimüslim Memurlar	59
3.1.1. Kostaki Vayani Efendi.....	59
3.1.2. Avraham Efendi.....	60
3.1.3. Yorgi Efendi	60
3.1.4. Mihail Efendi	61
3.1.5. Bodos Efendi.....	62
3.1.6. Anastas Efendi	62
3.1.7. Yakof Efendi.....	63
3.1.8. Kostar Efendi	64
3.1.9. Nikolaki Efendi.....	64
3.1.10. Nikolaki Efendi.....	64
3.1.11. Vasil Efendi	65
3.1.12. Simon Efendi	65
3.1.13. Yorgi Faik Efendi	65
3.1.14. Bodosaki Efendi.....	66
3.1.15. Apostoloki Efendi	66
3.1.16. Sove Efendi.....	66
3.1.17. Anatyas Efendi.....	67
3.1.18. Etfim Vayani Efendi	67
3.1.19. Ömer Yümnî Bey.....	68
3.1.20. Yovan Efendi	68
3.1.21. Eftim Hâkî Efendi.....	69
3.1.22. Simon Efendi	69
3.1.23. Rizo Efendi	70
3.2. Kırşehir Doğumlu Gayrimüslim Memurlar.....	71
3.2.1. Kostaki Fehmi Efendi	71
3.2.2. Yorgaki Bezmi Efendi	72

3.2.3. Karabet Bedrosyan Efendi	73
3.2.4. Kigork Efendi	74
3.3. Niğde Doğumlu Gayrimüslim Memurlar	74
3.3.1. Samuel Niki Efendi.....	74
3.3.2. Samuel Niki Efendi.....	74
3.3.3. Toroliçe Bekir Efendi	74
3.3.4. Karabet Arslanyan Efendi.....	75
3.3.5. Moiz Anastasyadi Efendi.....	75
3.3.6. Yosefaki Efendi	76
3.3.7. Petro Papadopulo Efendi	76
3.3.8. Haralambos Agniyadis Efendi	78
3.3.9. Anastas Haralambidis Efendi.....	78
3.3.10. Yordanaki Rumi Efendi	79
3.3.11. Lazari Efendi.....	79
3.3.12. Yovanaki Kozmide Efendi	80
3.3.13. Ligor Efendi.....	80
3.3.14. Yorgaki Efendi.....	81
3.3.15. Dimitri Efendi	81
3.3.16. Yuvan Eksiyopolos Efendi	82
3.3.17. Todoraki Efendi	82
3.3.18. Demosteni Efendi	82
3.3.19. Dimitri Efendi	83
3.4. Aksaray Doğumlu Gayrimüslim Memurlar.....	85
3.4.1. Şahmiran Efendi	85
SONUÇ	86
KAYNAKÇA	88
EKLER	94
ÖZGEÇMİŞ	98

KISALTMALAR

CDA	: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi
DH.	: Dâhiliye
DH. SAİD. d	: Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Defterleri
Km.	: Kilometre
M.	: Miladi
H.	: Hicri
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
S.	: Sayı
C.	: Cilt
M.Ö.	: Milattan Önce
s.	: Sayfa
TTK	: Türk Tarih Kurumu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri	15
Tablo 2: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri	17
Tablo 3: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri	18
Tablo 4: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri	19
Tablo 5: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları	22
Tablo 6: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları.....	23
Tablo 7: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları	23
Tablo 8: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları	24
Tablo 9: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler	29
Tablo 10: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler	30
Tablo 11: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler .	30
Tablo 12: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler	31

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda yapılan yeniliklerden (reformlardan) biri de memurlarla ilgili düzenlemelerdir. Osmanlı Devleti, 19. yüzyılın ikinci çeyreğinde ülke içinde ve dışında karşılaştığı problemlerden kurtulmak için Avrupalı devletlerin yardımına ihtiyaç duymuştur¹. Avrupalı Devletler, Islahat Fermanı sürecindeki kadar açık olmasa da dolaylı olarak Tanzimat Fermanı'nda Mısır Sorunu ve Osmanlı Devleti'nde bulunan azınlık haklarının korunmasını ileri sürerek Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışmayı çıkarlarına uygun görmüşlerdir. Yabancıların müdahalesine açık kapı bırakıldığı bu dönemde Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlere yönetimde söz hakkı verilmesi gündemdedi. Avrupalı Devletlerin Hristiyan halka eşitlik ve güvence tanınması gibi istekleri 1839 yılında başlayıp 1876 yılında sona eren Tanzimat Fermanı ile sonuçlanmıştır². Osmanlı Devleti Tanzimat Fermanı ile modern merkezi devlet olarak gelişme göstermiştir³. Bu dönemde merkezi devletin temel özelliği olan bürokrasi⁴ oluşmaya başlamıştır. Keyfilikten ve bireysellikten uzak memurların hak ve görevleri yetki ve sorumlulukları hukukî olarak tanımlanarak bir devlet memuriyeti anlayışı geliştirilmeye çalışılmıştır⁵.

¹ Engin Adak, "Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar", *Yüksek Lisans Tezi*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Manisa 2008, s. 13-16; Gülden Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, Der Yayınları, İstanbul 2004, s. 87.

² Hüseyin Saraç, "Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Aksaray Doğumlu Memurlar", *I. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (Kültür, Tarih, Din, Medeniyet)*, 27-29 Ekim 2016, s. 375.

³ Bilal Eryılmaz, *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme*, İşaret Yayınları, İstanbul 2010, s. 63-64.

⁴ Bürokrasi: Latince de "bura" kelimesi ile Yunanca "kratos" sözcüklerinden türetilmiştir. Masanın üzerini örtmede kullanılan koyu renkli kumaş "bura" ve "kratos" ise egemenlik anlamına gelmektedir. Böylece bürokrasi büroların ya da masaların egemenliğidir. Bürokrasi kelimesinin ortaya çıkması memurların toplum üzerindeki otoritesiyle ilgilidir. İlk kez 1745 yılında fizyokrat iktisatçı Vincent De Gournay tarafından bürokrasi kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca bakınız: Ahmet Sürmen, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları", *Yükseklisans Tezi*, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, Yozgat, 2011, s. 1.

⁵ Hüseyin Saraç, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Arabsun (Gülşehir) Doğumlu Osmanlı Devlet Adamları", *Cappadocia Journal*, C. 7, Almanya 2016, s. 67.

Osmanlı Devleti'nde istihdam edilen memurların biyografilerinin kaydedildiği defterlerin tescili işlemine Sicill-i Ahvâl⁶, meydana gelen defterlere ise Sicill-i Umumi adı verilmiştir. Bu çalışma II. Abdülhamit'in saltanatı başlangıcında 5 Şubat 1879 Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kuruluşu ile olmuştur⁷. II. Abdülhamit döneminde memur sayısı yaklaşık olarak 51.698 idi⁸. 1887'deki tespite göre Sicill-i Ahvâl Komisyonu, ilmiye ve askeriye dışındaki mülkiye ve adliye memurlarının sicil kayıtları hülasalarını toplamıştır⁹. Bürokratik yapının tespitine önem veren komisyon, memurların nicelik ve niteliklerini ortaya koymuştur¹⁰. Memurların seçim, tayin ve terfi gibi meseleleri Memurin-i intihap komisyonu ile sağlanmıştır. Memurin-i intihap komisyonu ile Sicill-i Ahvâl Komisyonu Umumisi kaldırılarak bu iki komisyonun yaptığı işin daha geniş yetkilerle donatıldığı Memurin-i Mülkiye Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon, memurların atamaları ve personel sicil sistemini düzenlemekle sorumluydu¹¹. 1908 yılında Memurin-i Mülkiye Komisyonu kaldırılarak yerine daha kapsamlı Sicill-i Ahvâl-i Memurin Komisyonu kurulmuştur¹².

Sicil defterlerinde hal tercümeleri kayıt altına alınan memurların bu hal tercümelerinin yanında bulunan sorularda evrakların nasıl doldurulacağı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu soruların cevaplarının devlet memurları tarafından

⁶ Sicill-i Ahvâl: Osmanlı Devleti teşkilatında çalışan memurlara ait görevleri boyunca hal tercümelerini konu alan özel haller, memuriyet sırasındaki haller, tarihi seyir, ahlak ve gidişatı gibi durumların kaydedildiği defterlerin onaylı işlemine Sicill-i Ahvâl adı verilmektedir. Kayıt edilen defterlere de sicill-i umumi defterleri adı verilmektedir. Ayrıca bakınız: Mehmet Zeki Pakalın, "Sicill-i Ahvâl", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, İstanbul 1993, s. 210. Ahmet Erkartal, "Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar" (1879-1909), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya 2007, s. 12.

⁷ Atilla Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 34.

⁸ Şenay Atam, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Nevşehir Doğumlu Memurların Sosyo-Kültürel Durumları", *Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Nevşehir 2011, s. 359-360.

⁹ Bekir Kütükoğlu, "Son Devir Osmanlı Biyografik Kaynakları", *Vekayi'nüvis Makaleler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1994, s. 214.

¹⁰ Yunus Özger, "Osmanlı'da Kadınların Memuriyette İstihdamı Meselesi Ve Sicill-i Ahvâlde Kayıtlı Memurelerin Resmî Hal Tercümeleri", *History Studies Volume 4/1*, 2012, s. 419.

¹¹ Kemal Daşcıoğlu, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar", *Buldan Sempozyumu (23-24 Kasım 2006)*, s. 561.

¹² Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, s. 89-90-112.

cevaplanması talep edilmiştir¹³. Devlet memurları sicil evraklarını kendi bilgilerine göre doldurduktan sonra bu bilgiler daire amirlerince tasdik edilmiştir. Verilen bilgilerin arşiv kayıtlarından kontrol edilebilmesi imkânı sunulmuştur.

Osmanlı Devleti'ndeki memurların biyografilerinin yer aldığı Sicill-i Ahvâl Defterleri yakın dönem çalışmalarında önemli kaynak malzemesidir. Defterler Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi'nde bulunur ve Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Defterleri (CDA. DH. SAİD. d) kataloglarındadır. Tekerrürlerle beraber 92.137 kayıt dijital ortamda araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Araştırmacılar bu kayıtlara dayanarak pek çok eser ortaya koymuşlardır¹⁴.

Çalışmam da Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaraylı gayrimüslim memurların biyografisi için önemli kaynak malzemelerinden olan Sicill-i Ahvâl defterlerinden yararlanılmıştır. Tespit edilen Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurlar incelenmiştir.

¹³ Ahmet Yadi, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Ordu Doğumlu Memurlar", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 6, Aralık 2012, s. 302.

¹⁴ Ayten Ardel, "Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki 19. Osmanlı Bürokrasisinde Üsküdar Doğumlu Osmanlı Bürokratları", *Üsküdar Sempozyumu II, Bildiriler*, C. II, İstanbul Belediyesi Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul 2005, s. 513-514.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI BÜROKRASİNDE MEMUR İSTİHDAMI, SİCİLL-İ AHVÂL KOMİSYONU VE SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERLERİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Öncesi Memurların İstihdamı

Dünya medeniyet tarihinde ki büyük milletlerden biride Türklerdir. Türklerin Orta Asya'ya hükmeden büyük devletler kurmaları sosyo-ekonomik, askeri ve siyasi teşekkülleri yönetebilecek bürokratif vasıflara ve kadrolara sahip olduklarını gösterir. Türkler büyük devletler kurarken Orta Asya'nın dışında gittikleri yerlerde yeni siyasi teşekküller meydana getirmişlerdir¹⁵. Türkler çoğu alanda olduğu gibi devlet teşkilatında da önce Selçuklu Devleti ardından da Osmanlı Devleti'nden olgun konuma gelmiş, askeri gücün yanı sıra bürokraside de gelişmeler katetmiştir¹⁶. Üç kıtaya yayılan topraklarını İstanbul'dan yönetebilmesi bürokrasinin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Bu gücün sarsılmasında yine zayıflayan bürokratik kabiliyet vardır. Devlet yönetimindeki büyük değişiklikler İstanbul'un fethinden sonra olmuş ve tabii olarak personele ihtiyaç duyulmuştur. Zaman içerisinde de devlet dairelerinde usta-çırak ilişkisine dayanan bir yöntemle bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmıştır¹⁷.

Kanuni döneminde Osmanlı Devleti en geniş sınırlara ulaştığında bürokrasi de gücünün zirvesindeydi. II. Viyana kuşatmasında Padişah'a sorulmadan alınan kararlar otorite kaybını göstermekteydi. Savaş meydanlarında Avrupa Devletlerini titreten Osmanlı ordusu kendi halkını ve saray halkını korkutabiliyordu. Bunun

¹⁵ Salim Koca, *Türk Kültürünün Temelleri-II*, KTÜ Yayınları, Trabzon 2000, s. 59.

¹⁶ Hüseyin Özdemir, *Osmanlı Devleti'nde Bürokrasi*, İstanbul, ÖKM Yayınları, Konya 2013, s. 16-20.

¹⁷ Selçuk Sarı, *Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Amasyalı Memurlar*, Libra Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 20.

yanında bürokratlara sağlanan eğitim de bozulunca bürokraside güçlü konumundan uzaklaşmaya başladı¹⁸.

II. Mahmut merkezi hükümetin yapı ve kuruluşunda önemli değişikliklere imza atmıştır. II. Mahmut hedeflediği modernleşmeyi ve yönetimi güçlendirmek için gerekli olan yetkileri bürokrasiye devretmeye başlamıştır¹⁹. Fakat sivil bürokraside askeriye gibi zaman zaman devlete faydalı olacağı yerde zarar vermeye başlamıştı²⁰. Alemdar Mustafa Paşa'nın çalışmaları sayesinde Sened-i İttifak'ın imzalanmasıyla Ayanlar devlet iktidarını kontrol altına almaya çalışsalar da Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile güçleri kırılmış ve bürokrasinin yani merkezîyetçi devlet idaresinin hâkim olması sağlanmıştır²¹.

1.2. Tanzimat Sonrası Memurların İstihdamı

Osmanlı Devleti için Tanzimat Fermanı modernleşme sürecinin temelidir. Padişahın otoritesini azaltarak, kanun önünde herkese eşitlik prensibi getiren ferman, Türk tarihinde modernleşmenin başlangıcı olarak kabul edilir²².

Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa'nın Tanzimat Fermanı'nı Gülhane Meydanı'nda 3 Kasım 1839 yılında ilan etmesiyle başlayan süreç O'nun yetiştirdiği Ali Paşa ve Fuat Paşa yeni fikirler geliştirerek devleti idare etmenin seçkin bir zümrenin elinde olması yönünde gayretleriyle devam ettirilmeye çalışılmıştır²³. Bu dönemde Batı etkisinde gelişen yeni bürokrasi, kul bürokrasisinin yerini almanın ötesinde ulemanın temsil ettiği dünya görüşü ve zihniyeti karşısında yeni bir ideoloji haline gelmeye başlamıştır²⁴. Öte yandan Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti'nde uygulanmaya

¹⁸ Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 18.

¹⁹ Seyfettin Aslan, Abdullah Yılmaz, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (Doç. Dr. Feramuz Aydoğan'ın Anısına), C. 2, S. 1, Sivas 2001, s. 288-291.

²⁰ Halil İncalcık, *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı: Devlet, Kanun, Diplomasi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 27-28.

²¹ Halil İncalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 12.

²² Halil İncalcık, "Sened-i İttifak ve Gülhane Hatt-ı Hümayunu", *Bellekten*, C. XXVIII, S. 112, Ekim 1964, s. 622.

²³ Ahmet Lütfü Efendi, *Vak'anüvis Ahmet Lütfü Efendi Tarihi*, Hazırlayan: Yücel Demirel, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, İstanbul 1999, s. 1026.

²⁴ Aslan; Yılmaz, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi", s. 292.

çalışırken birçok zorluklarla karşılaşmıştır²⁵. Tanzimat Fermanı'nı imzalayanlar devletin içinde bulunduğu durumu çözmek için memurlarla ilgili düzenlemeler yapılması fikrindeydiler. Bu süreçte memurlar ile ilgili önemli kararlar alınarak bazı meclisler açılmıştır. Ayrıca Ahmet Cevdet Paşa'nın katkılarıyla memurların istihdamı ve diğer alanlarla ilgili nizamnameler yayınlanmıştır²⁶.

Eğitimleri için memur yetiştiren okulların açılması Avrupa'ya ihtisas için memurlar gönderilmesi gibi gelişmeler bürokrasiye verilen önemi göstermektedir²⁷. Tanzimat'la ilgili ilk önemli adım temeli Tanzimat'ın ilanından dokuz ay önce atılmış olan Mekteb-i Maarif-i Adliye'nin²⁸ kuruluşu ile olmuştur. Bu mektep Bab-ı Ali ve Bab-ı Maliye'nin ihtiyacı olan nitelikli memurlar yetiştirmek için açılmıştır. Bu mektepte öncelikli olarak memurların çocukları eğitim görmüştür²⁹. Böylelikle yaş farkı gözetilerek gençlerin istihdam edilmesi ve modern bir kadrolaşmanın yapılması amaçlanmıştır³⁰. Daha sonra Bab-ı Ali'de kaleme memur yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Ulum-ı Edebiye açılmıştı. Tanzimat'tan önce memurlar gelişmiş güzel seçilip, tayin edilmekte bunun yanında hatır-gönül ilişkileri ön plandaydı. Memurların yetkileri ve sorumlulukları tespit edilmediği gibi özlük hakları da teminat altında değildi³¹. Böylece memuriyete atanma sisteminde iltimas gibi haksız uygulamalar yerine layık olan memurların daha adil bir şekilde yerleştirilmek suretiyle sınav usulüyle ilgili yeni düzenlemelere gidilmiştir. İşe başlayacak memurlar için şu özellikler aranmıştır: iyi ahlak sahibi olma, gizlilik, dürüstlük, sır tutma ve arkadaşlık ettiği kişilere dikkat etme gibi konular bunlardan bazılarıydı. Bundan böyle maliye nezaretine gerekli memur ihtiyacı sağlamak için Memurin-i Maliye İntihap Komisyonu, Hazine-i Celile Kalemleri ve Vilayet Muhasebe

²⁵ Musa Çadircı, "Tanzimatın Uygulanması ve Karşılaşılan Güçlükler (1840-1856)", *Mustafa Reşit Paşa ve Dönemi Semineri Bildiriler Ankara 13-14 Mart 1985*, TTK Yayınları, Ankara 1987, s. 97-99.

²⁶ Abdullah Saydam, "Tanzimat'ın Memurları", *Türkler Ansiklopedisi*, C. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 668.

²⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. III, TTK Yayınları, Ankara 1983, s. 146.

²⁸ Mekteb-i Maarif-i Adliye: II. Mahmut döneminde devlet dairelerinde memur yetiştirmek üzere İstanbul'da 1838 yılında açılmıştır. Ayrıca Bkz. Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2011, s. 606.

²⁹ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 52-64.

³⁰ İlber Ortaylı, "Osmanlı Kançılıryasında Reform: Tanzimat Devri Osmanlı Diplomatikası'nın Bazı Yönleri", *Tanzimat-Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Editörler Halil İnalcık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, Phoenix Yayınları, Ankara 2006, s. 285.

³¹ İlber Ortaylı, *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri(1840-1880)*, TTK Yayınları, Ankara 2000, s. 55.

Kalemleri en az idadi mektebi mezunu olmak şartıyla memur alacaktı. Liva ve vilayetlere de idadi mezunları alınacak şayet isteyen yoksa haricinde memur alımı olacaktı³². Öte yandan pazartesi ve perşembe olmak üzere haftada iki gün olarak ayarlanan tatil günleri bundan böyle perşembe gününü tatil yapan memurlar cuma gününde iş yerine gelmediklerinden ve cumadan dolayı verimli çalışmadıkları için işlerin aksamasına sebep oluyordu. Cuma gününe olan hürmetten dolayı tatil günü perşembeden cumaya kaydırılmasına karar verilmiştir³³. 1880 yılında maaş kararnamesi ile memurlar genel bir sınıflandırmaya tabi tutularak derecelerine göre maaş almaya başladılar³⁴.

Memurlarla ilgili kararlarda ilk kanun ceza kanunnamesi olmuştur. Bu kanunname ile memurlarla ilgili suçlara bakmak ve bu suçlara uygun kanunlar ve idari düzenlemeleri yapmak üzere Meclis-i Vala-yı Ahkâm-ı Adliye (1854) görevlendirilmiştir³⁵. Böylece memurların daha tedbirli çalışmalarına olanak sağlanmış ve böylece görevlerini daha iyi yapmışlardır.

1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ile personel politikasında bir dönüm noktası olmuştur. Fermanın dört maddesi gayrimüslim Osmanlı uyrukluların ayrıcalıklar ve bağışlıklarına ilişkin ve gayrimüslimlerin askerlikte miralaylığa, sivil memuriyette birinci sınıf rütbelere yükselebilmelerine imkân tanımıştır³⁶. Böylelikle gayrimüslimlerin resmi olarak devlet memuru olmaları ve yükselmeleri konusundaki engeller kalkmıştır³⁷. Merkezde ve taşrada sivil bürokraside yer alan gayrimüslimlerin sayısı artmıştır. 1864'te bürokrasinin bütün bölümlerinin merkeze bağlanması ve yürütme gücünün çalışması amacıyla memurların durumunun düzeltilmesi ve idarenin tanzimine yönelik eyalet sisteminden 1871 yılında

³² Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s. 146.

³³ Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, s. 50-52.

³⁴ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, s. 2.

³⁵ Musa Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2011, s. 177.

³⁶ Musa Kılıç, "Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar", *OTAM 31*, Bahar 2012, s. 131.

³⁷ Musa Kılıç, *Osmanlı Hariciyesinde Gayrimüslimler (1836-1876)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara 2009, s. 244.

merkeziyetçilik eğilimi ağır basan vilayet sistemine geçilerek nizamname yürürlüğe geçirilmiştir³⁸.

Tanzimat'la başlayan süreç daha sonra Meşrutiyet Dönemi'nde de devam etmiştir. Bu dönemde özellikle memurların sicil kaydı tutulması yolunda önemli gelişmeler olmuştur.

1.3. Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi

Osmanlı Devleti'nde çalışan Müslüman ve gayrimüslim memurların görevlerindeki değişikliklerin takip edildiği ve biyografilerinin deftere kaydedildiği çalışmalar olmuştur³⁹. Komisyon kurulmadan önceki çalışmalarda biyografi yazımına önem verilmiş çeşitli memurların biyografilerinden oluşan hal tercümeleri oluşturulmuştu. Hatta bu kayıtların yapılmasıyla tabakat adlı eserler bile meydana getirilmişti. Tabakat adlı eserin içeriğini ruus ve tahvil kalemi⁴⁰ kayıtları oluşturuyordu⁴¹. 1879 yılına gelinceye kadar Osmanlı Devleti'ndeki memurların sicilleri düzenli olarak hem toplanmamıştı hem de kaydedilmemişti⁴². Daha önce, Osmanlı Devleti'ndeki vazifelilerin sicillerini bir defterde toplayan bir büro hizmeti mevcut değilken, H. 1296/M. 1879 yılında Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kurulmasıyla sicil kayıt çalışmaları başlatılmıştır⁴³. Dâhiliye Nezareti bünyesinde Ahmet Cevdet Paşa'nın girişimleriyle Memurin Kalemi Müdürlüğü adında bir kurum kuruldu. Cevdet Paşa'nın ilk yaptıklarından biri de Sicill-i Ahvâl Defteri tanzim ettirerek memurların

³⁸ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi (Islahat Ferman Devri 1856-1861)*, C. II, TTK Yayınları, Ankara 1962, s. 2.

³⁹ Çetin, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları", s. 88.

⁴⁰ Ruus ve tahvil kalemi: Ruus ve tahvil kalemlerinin başlıca görevi çeşitli atamalarla ilgili belgeleri düzenlemek ve kayıtları tutmaktır. Arşiv kaynakları arasında ki bu defterlerde ilmiye, mülkiye ve askeriye sınıflarının tayin ve memurların rütbelerine ait bilgiler vardır. Tahvil kaleminde kayıtları bulunanlar; vezir, beylerbeyi, sancakbeyi, vilayet kadılarının beratlarıyla zeamet ve tımar kayıtları bulunur. Ruus kaleminde ise Osmanlı devletinde vezir, beylerbeyi ve tımar sahipleri hariç bütün vakıflarla görev sahipleri ve gümrüklerden verilen diğer görev kayıtları da burada bulunmaktadır. Ayrıca Bkz: Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügati*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1986, s. 88. ; İsmail Hakkı Uzun çarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984, s. 43.

⁴¹ Yunus Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 22.

⁴² Serdar Soyluer, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879-1909)* Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla 2006, s. 6.

⁴³ Cengiz Çakaloğlu, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Devleti'ndeki Manisalı Mülki Amirler", *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 25, 2004, s. 221.

tercüme-i hallerini kayıt altına alınmasını sağlamasıdır⁴⁴. Ayrıca defterlerde her bir memur için iki sayfalık bir bölüm yer ayrılmıştır⁴⁵.

Tarihi açıdan da önemli olan Sicill-i Ahvâl Defterleri buldukları bölgelerin sosyo-iktisadî ve sosyo-kültürel tarihleri açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Sicill-i Ahvâl kayıtlarının sağlıklı olarak değerlendirilmesi için memurların bulunduğu coğrafyanın tarihi de bilinmeliydi⁴⁶. 1877’de kurulan Memurin Kalemi Müdürlüğü’nün görevi, mülkiye ve kalemiye memurlarının sicilleri ve nerede hizmet ettiklerini sicil defterlerine kaydettirmektir. Kişiler bu bilgilere gerektiğinde başvurabilirlerdi. Memurların görevine son verilenlerde, tayin edilenlerde, ceza alanların ise isimlerinin üst tarafına işaret konması, emekliliğe hak kazananların işlemlerini yürütmekte yine bu kalemin görevlerindendi. Memurin kalemi müdürlüğünden ziyade kaza kaymakamlıklarına atanacak kişiler için İntihab-ı Kaymakamlar Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon ihtiyaçlara yetemeyecek duruma gelince Muvakkat Sicill-i Ahvâl Komisyonu kurulmuştur. Daha sonra Sicill-i Ahvâl kalemi oluşturularak başkâtipliğine Halil Efendi getirilmiştir. Bu komisyon iş olarak üçe ayrılmıştır. Birincisi, tescilat (terfi, rütbe, nişan, görev değişikliği, ilave memurluklar, maaş artışı ve düşüşü, ceza, tekaüt, istifa gibi olumlu olumsuz her türlü gelişmeler bu kalemin görevidir.) ikincisi, tedkikat (hal kayıtlarının araştırılması ve resmi kayıtlara uyup uymadığının tespitini bu kalem yapmaktadır.) üçüncüsü, evrak (gelen ve giden evrakı kaydetmesi ve sevk edilecek tercüme-i hal suretlerini teslim etmektir) kalemidir⁴⁷. Şer’iye, askeriye ve zaptiye personeli dışında kalan adliye, maliyedeki vekiller, dâhiliye, mülkiye vezirler ve diğer memurların doğru ve detaylı tercüme-i hallerinin tutulması mecburi kılınmıştır.

II. Abdülhamit’in padişah olmasıyla ilk defa memurların sicillerini tutmakla görevli ve defterlerdeki düzenlemeleri yapmak için 1879 yılında Sicill-i Ahvâl Komisyonu

⁴⁴ Talip Mert, “Sicill-i Ahvâl Defteri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler-I”, *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 2, İstanbul 2000, s. 99.

⁴⁵ Abdülkadir Gül, “Osmanlı Devleti Bürokrasisinde Dersimli Memurlar (Sicil-i Ahvâl Defterlerine Göre)”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 6, Eylül 2014, s. 287.

⁴⁶ Aydın Efe, “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Payaslı Memurlar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2013, C. 10, S. 23, s. 182.

⁴⁷ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu’nun Kuruluşu ve İşlevi(1879-1909)*, s. 17-87-90.

kurulmuştur⁴⁸. Sicill-i Ahvâl sistemi 1879 tarihinde memurları iki sınıf kabul eden bir işleyiş tarzı kazanmıştır. Bunlar atanmaları irade-i seniyye üst düzey memurlardan oluşan birinci sınıf memurlar ve atanmaları bazı hallerde nazır veya vali gibi amirlerin yetkisiyle olan memurların oluşturduğu ikinci sınıftır⁴⁹. II. Abdülhamit padişah olduğu dönemde yönetimin niteliğini düzenlemek için çalışmalara başladı. Osmanlı Devleti'ndeki memurları belirleyen ve koruyan kanunlarla ilgili çalışmalarını başlattı. Böylece memurlar hakkında bilgi sahibi olmak, atama, azil, terfi gibi işlerde merkezi bir kontrol sağlamak için çalışmalarına devam etti. Bazı vilayetlere gayrimüslimlerden vali ve kaymakam muavin ataması yapıldı. Osmanlı Devleti'ndeki memurların tayin, terfi ve emeklilik işleri Dâhiliye Nezareti'ne bağlı olan İntihab-ı Memurin Komisyonu, Tekaüt Sandığı Nezareti ve Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kararları ile merkezileşti. Yapılan ıslahatların bütün vilayetleri kapsamı ve gayrimüslim memurların yer almadıkları vazifelere getirilmeleri memur seçim, tayin ve terfi gibi konular için Memurin-i İntihap Komisyonu kurulmuştur. Memurlar için böyle değişiklikler yapılması sebebiyle Memurin-i İntihap Komisyonu ile Sicill-i Ahvâl Komisyonu lağvedilip, iki komisyonun yerine daha geniş kapsamlı Memurin-i Mülkiye Komisyonu kurulmuştur⁵⁰. Memurların sicillerini kaydetmek için 1879 yılında kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu Meşrutiyet dönemindeki düzenlemelerle 1881 ve 1884 de Memurin-i Mülkiye Terakki ve Tekaüt Kararnamesi ile ilki tayin ve terfi şartları, ikincisi de sermayesi ücret kesintileriyle karşılanacak modern tekaüt sandığı⁵¹ oluşturulmuştu⁵².

II. Meşrutiyet'in ilanına kadar Memurin-i Mülkiye Komisyonu bünyesindeki Sicill-i Ahvâl İdaresi ile yürütülen memur sicil işlemleri Kanun-ı Esasi ile memurların seçim işlerinin nezaretlere bırakılması sonucu 1908 yılında Dâhiliye Nezareti'ne bağlı

⁴⁸ Ahmet Gündüz, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar (1879-1909)", *History Studies*, Volume 3/1, 2011, s. 132.; Ahmet Ali Gazel, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Görev Yapan Anamurlu Memurlar", *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 32, Erzurum, 2007, s. 204.

⁴⁹ Carter V. Findley, *Kalemîyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, Çeviren: Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 373.

⁵⁰ Necati Aktaş, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 2000, s. 241.

⁵¹ Tekaüt Sandığı: Emekli sandığı adı verilmektedir. Ayrıca Bkz. Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, s. 1241.

⁵² Carter V. Findley, *Osmanlı Devletinde Bürokratik Reform Babiâli (1789-1922)*, Çevirenler: Latif Boyacı- İzzet Akyol, İz Yayıncılık, İstanbul 1994, s. 231-234.

kurulan Sicill-i Ahvâl-i Memurin-i Komisyonu tarafından yürütülmeye devam edilmiştir⁵³. Defterlere hal tercümelerinin devamı olarak eklenen kayıtlar Memurin-i Muamelat dosyaları halinde düzenli olarak saklanmıştır⁵⁴. 1914'te yayımlanan nizamnamede bazı değişiklikler yapılmıştır. Sicill-i Ahvâl-i Memurin-i Mülkiye Komisyonu'nun yaptığı çalışmada 92.137 memurun sicillerini içeren büyük boy 196 adet Sicill-i Ahvâl Defteri meydana gelmiştir⁵⁵. Bu sayı yaklaşık olarak verilmiştir çünkü sicil defterinde bir memurun birden fazla kaydı bulunmaktadır⁵⁶. Yaklaşık olarak 55.000 memurun biyografisi olduğu tahmin edilmektedir⁵⁷. Findley'e göre memur biyografisinin sayısı ise 70.000'dir⁵⁸. 1866-1922 yılları arasında ait 201 adet sicil defteri bulunmaktadır⁵⁹. Böylelikle birçok Müslüman ve gayrimüslim memurların olsun biyografi yazımında önemli bir kaynak olan Sicill-i Ahvâller Prosopografi⁶⁰ açısından önemli bir kaynaktır.

1.4. Sicil Defterlerinin Kayıt Şekli

Tanzimat Dönemi'nde çalışma yapılan konulardan biri de sicil defterlerinin nasıl tutulacağı konusu idi. Bu konularla ilgili birçok tarifname ve nizamname hazırlanmıştır. Bunlardan ilki Sicill-i Ahvâl Talimat-ı Umumiyesi ve Zeyli ile Tarifnamesi Ahkâm-ı Münderecesini Tavzihan ve Tadilen Vaz Olunan Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Sicill-i Ahvâl Kanunname-i Umumiyesi'nin yayınlanmasıdır. Bu nizamname 8 fasıl ve 39 maddeden oluşmaktaydı. Nizamnamenin fasıl ve maddelerine göre defterlerin tutulma şekli şöyle olmuştur; kendisinin ve babasının ismi, lakabı, şöhreti ve milleti yazılmıştır. Bey, efendi, ağa veya paşa gibi hangi

⁵³ Soyluer, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879-1909)*, s. 9.

⁵⁴ Ayhan Yüksel, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar (1879-1909)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, s. 28.

⁵⁵ Nurgül Bozkurt, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar", *Akademik Bakış Dergisi(Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi)*, Kasım-Aralık 2011, s. 2-3.

⁵⁶ Bu çalışmanın konusu olan Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarından Samuel Niki Efendi, CDA. DH. SAİD. Dosya/Gömlek No: 6/181 numaralı iki kaydı bulunmaktadır.

⁵⁷ Mert, "Sicill-i Ahvâl Defteri ve Buna Dair Yayımlanan Nizamnameler-I", s. 97.

⁵⁸ Findley, *Kalemiyyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, s. 22.

⁵⁹ Sadettin Baştürk, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Ali Emiri Efendi'nin Sicil Kaydı", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 45, Bahar 2013, s. 309.

⁶⁰ Prosopografi: Tarihe yardımcı bilimler arasında kabul edilen prosopografi ile kolektif biyografi çalışmalarını kapsar. Bir grup insan ve hayatının toplu halde incelenmesi anlamına gelen prosopografi ortak eğitim, kültür, siyasi ve mesleki geçmişe sahip küçük veya geniş gruplar üzerinde yapılabilmektedir. Bir grup ortak özelliklere sahip ve farklılık arz eden özellikleri irdelenerek bir grup biyografisinin meydana getirilmesidir. Ayrıca bakınız: Mehmet Başaran, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Bergama Doğumlu Memurlar (1827-1892)", *Tarih İncelemeleri Dergisi XXVIII/1*, 2013, s. 96.

sıfatın bulunduğu, babası memur ise rütbesi, memur değilse bile hangi sınıftan ve nereli olduğu, yaşayıp yaşamadığı ve meşhur bir sülaleye mensup ise mensup olduğu sülale yazılmıştır. Memurun doğum yeri ve tarihi hicri ve ona karşılık gelen rumi senenin ay ve günü açık olarak kaydedilmiştir. Memur tarihi tam hatırlamıyorsa yaklaşık olarak yazılıp “takribi” kelimesi konulur. Memur hangi ilde ve mekteplerde veya özel hocalardan aldığı dersler ilim, sanat, fen ve dilleri ne derece öğrendiği, icazet veya diploma alıp almadığı hangi lisanları okuyup yazabildiği gibi aşina olup anladığı diller de belirtilerek yazılmıştır. Memurun bir icadı var ise ve padişah beratına haiz bir imtiyazı varsa neyi icat ettiği ve hangi tarihte icat ettiği belirlenmiştir. Memurun görevine hangi tarihte, nerede, kaç yaşında, mülâzemetle⁶¹ (stajer) veya muvazzaf (kadrolu) mu girdiği yazılıp sonra ise daimi ve muvakkat gerektiğinde asıl veya vekil veya ek olarak memuriyete geçtiği belirtilmiştir. Her görevinden ne kadar harcırah, maaş ne kadar zam ve tenzilat aldığı bunların geçici ve daimi olduğu da kaydedilmiştir. Görevinde açıkta kaldıysa ne kadar mazuliyet maaşı alacağı belirtilmiştir. Sultanın iradesinin çıktığı ve bunların hicri ve rumi tarihin sene, ay ve gün olarak ayın başında, ortasında ve sonunda diye belirtilerek kaydedilmiştir. Memur görevinden ayrılmış ise sebebi, mahkemesi olmuş ise nasıl sonuçlandığı, ceza alıp almadığı, beraat kararının olup olmadığı yönünde bilgiler dosyalarında saklı tutulmuştur⁶². Saklı tutulacak belgelerin altına pul yapıştırılmak suretiyle hicri ve rumi tarihleri ay, gün olarak yazılmıştır. Ardından memurun son görevi de yazıldıktan sonra şahsi mühürle mühürlenmiştir. Memurların hal tercümeleleri kendileri tarafından düzenlendikten sonra buldukları kurumun en büyük yetkili kişisi tarafından imzalanarak resmi mühürle mühürlenmiştir. Deftere lüzumsuz haller yazılmaz yalnızca fevkalade bir hizmeti olmuş ise o kaydedilmiştir⁶³. Devlet memurları ile ilgili belgelerin asılları onaylanarak Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından doğruluğu kanıtlanarak sicil dosyaları defterlere kaydedilmiştir. Sicill-i Ahvâl Komisyonu’na verilen bazı bilgilerin resmi bilgilerle doğrulukları kanıtlanmadan sicil defterlerine geçirildiği gözlenmiştir. Bu durum memurlarla ilgili

⁶¹ Mülâzemet: Staj görme adı verilir. Osmanlılarda sahn-ı seman ya da sahn-ı Süleymaniye medreselerinden birinde gördüğü yüksek tahsil sonucunda aldığı icazetten sonra müderris olabilmek kadılarının yanında stajyer olarak bekleyen kişidir. Ayrıca Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lüğat*, s. 840.

⁶² Ahmet Arslan, *Sicil-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)*, Muğla Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla 2006, s. 15.

⁶³ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, s. 24-26.

bilinmesi gereken pek çok noktanın eksik kalmasına sebep olmuştur. Biyografilerdeki bir diğler sıkıntı ise memurların vukuat cetvellerinin sicil komisyonuna ulaşmamasıdır⁶⁴.

⁶⁴ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, s. 168.

İKİNCİ BÖLÜM

GAYRİMÜSLİM DEVLET MEMURLARININ

İSTATİSTİKSEL BİLGİLERİ

2.1. Memurların Toplum İçindeki Konumu

Sicill-i Ahvâl Defterleri'nin başında kayıt edilen memurun adı yer almaktadır. Devamında ise baba adı ve varsa şöhreti yazılmaktadır. Baba adından bahsederken vefat edip etmediklerine dair bilgilerde kaydedilmiştir. Vefat edene müteveffa (vefat etmiş) tabiri kullanılmıştır. Devlet memuru gayrimüslim ise mensubu bulunduğu milletin adı yazılmış bazılarında ise mezhepleri kaydedilmiştir. Devlet memurlarının nerede ve ne zaman dünyaya geldikleri nizamnamede belirtilerek Sicill-i Ahvâl Defterleri'nin ikinci satırında açıklanmıştır. Doğum tarihleri 1914 tarihli Sicill-i Ahvâl-i Memurin Nizamnamesinde belirtildiği gibi bazılarında hicri tarihli olarak ay ve gün belirtilmişken bazılarında ise ay ve gün verilmeyerek sadece hicri yıl yazılmıştır. Bazı kayıtlarda da hicri ve rumi tarihler ay ve gün olarak verilmiştir⁶⁵.

Nevşehir doğumlu toplam 23 adet gayrimüslim memur bulunmaktadır. Bir gayrimüslim memurun deftere iki defa kaydedildiği de görülmüştür. Nevşehirli gayrimüslim memurların doğum yılları incelendiğinde H. 1262/M. 1845/46 ile H. 29 Zilhicce 1273/M. 20 Ağustos 1857 yılları arasında doğdukları anlaşılmıştır. Nevşehir doğumlu gayrimüslim devlet adamlarının 22'si efendi 1 kişi de bey unvanını kullanmıştır.

⁶⁵ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, s. 24-27.

Nevşehirli gayrimüslim memurların baba isimlerini incelediğimizde 6'sı ağa, 9'u efendi unvanını kullanmıştır. Memurların 2 tanesi Ermeni kökenli, 21 tanesi ise Rum kökenli gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarıdır.

Nevşehirli gayrimüslim memurlarının babalarının meslekleri incelendiğinde; tüccar, bakkal esnafı, Adana Mahkemesi'nde müstantik, Kastamonu vilayeti 3. Sınıf Nafia kondöktörü, Muhtar, Mal müdürü, Öşür mültezimi oldukları anlaşılmıştır. Memurların babalarının 1 tanesinin lakabı kayıtlıken 22 tanesinin lakap kaydı yoktur. Çalışma yapılırken Nevşehir ilinin günümüz siyasi sınırları dikkate alınmıştır. Biyografik kaynaklarda ve Sicill-i Ahval Defterleri'nde Arapsun (Gülşehir), Avanos, Hacıbektaş, Nevşehir merkez ilçe ve Ürgüp'e mensup kişilere rastlanmıştır. Acıgöl, Derinkuyu ve Kozaklı ilçelerine mensup kişilere kayıtlarda rastlanmamıştır⁶⁶.

Tablo 1: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri

No	Doğum Tarihi	Adı	Milleti	Baba Adı	Baba Mesleği	Lakapları
1	H. 1262/M. 1845-46	Kostaki Vayani Efendi	Rum	Yorgi Efendi	Tüccar	-----
2	H. 9 Recep 1285/M. 26 Ekim 1868	Avraham Efendi	Rum	Dellal Yordan Ağa	-----	-----
3	H. Cemaziyelevvel 1265/M. Mart-Nisan 1849	Yorgi Efendi	Rum	Mihail Ağa	Bakkal Esnafı	-----
4	H. 1263/M. 1846-47	Mihail Efendi	Rum	Hacı Yovan	-----	-----
5	H. 1275/M. 1858-59	Bodos Efendi	Rum	Partinyos Efendi	-----	-----
6	H. 1269/M. 1852-53	Anastas Efendi	Rum	Müteveffa Felyos	-----	Bazlamacıoğlu
7	H. 3 Rebiülahir 1289/M. 10 Haziran 1872	Yakof Efendi	Rum	Tataraki	Adana Mahkemesi'nde Müstantik	-----
8	H. 1287/M. 1870-71	Kosti Efendi	Rum	İninyus Efendi	-----	-----
9	H. 1299/M. 1881-82	Nikolaki Efendi	Rum	Bevas Efendi	Kastamonu Vilayeti 3. Sınıf Nafia Kondöktörü	-----
10	H. 1296/M. 1878	Nikolaki Efendi	Rum	Apusoğlu Yorgi Efendi	Muhtar	-----
11	H. 1286/M. 1869-70	Vasil Efendi	Rum	Kurukafaoğlu Boris Ağa	Tüccar	-----

⁶⁶ Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 25.

12	-----	Simon Efendi	Ermeni	Yuvan Ağa	-----	-----
13	H. 1290/M. 1873-74	Yorgi Faik Efendi	Rum	Eftim Efendi	Mal Müdürü	-----
14	H. 1296/M. 1878-79	Bodosaki Efendi	Ermeni	Yorgi	-----	-----
15	H. 1289/M. 1872-73	Apostoloki Efendi	Rum	Zaimoğlu Nikola	Tüccar	-----
16	H. 1276/M. 1859-60	Sove Efendi	Rum	Toma Ağa	Tüccar	-----
17	H. 1 Muharrem 1283/M. 16 Mayıs 1866	Anatyas Efendi	Rum	Kalinoğlu Hacı Yosef	-----	-----
18	H. 1300/M. 1882-83	Eftim Vayani Efendi	Rum	Yorga	Öşür Mültezimi	-----
19	H. 1260/M. 1844-45	Simon Efendi	Rum	Sava Ağa	-----	-----
20	H. 27 Zilkade 1271/M. 11 Ağustos 1855	Rizo Efendi	Rum	Nikolaki Efendi	-----	-----
21	H. 1278/M. 1861-62	Ömer Yunni Bey	Rum	Yesari Efendi	Tüccar	-----
22	H. 1291/M. 1875-76	Yovan Efendi	Rum	Yorgi Efendi	-----	-----
23	H. 29 Zilhicce 1273/M. 20 Ağustos 1857	Eftim Hâkî Efendi	Rum	Papazoğlu Anastas	-----	-----

Kırşehir doğumlu gayrimüslimlerin aile durumları ve toplumsal statüleri incelendiğinde; Kırşehir doğumlu toplam 4 adet gayrimüslim memurun bulunduğunu görmekteyiz. Kırşehirli gayrimüslim memurların doğum yıllarına bakıldığında H. Recep 1285/M. Ekim/Kasım 1868 ile H. 1295/M. 1879-80 yılları arasında doğdukları anlaşılmaktadır. Kırşehir doğumlu gayrimüslim devlet adamlarının 4'ü de efendi unvanını kullanmışlardır.

Kırşehirli gayrimüslim memurların baba isimlerine baktığımızda; 1'si ağa, 1'i efendi ikisinin de kayıtlarda unvanının geçmediği anlaşılmaktadır. Memurlardan 2'si Ermeni, 2'si ise Rum kökenli gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarıdır.

Kırşehirli gayrimüslim memurlarının babalarının meslekleri incelendiğinde; 2'sinin tüccar oldukları anlaşılmıştır. Diğer iki memurlarla ilgili bu hususta bilgi mevcut değildir. Memurların babalarının lakap kayıtları yoktur.

Tablo 2: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri

No	Doğum Tarihi	Adı	Milleti	Baba Adı	Baba Mesleği	Lakapları
1	H. Recep 1285/M. Ekim/Kasım 1868	Kostaki Fehmi Efendi	Rum	Şahinoğlu Bedros Ağa	Tüccar	-----
2	H. 20 Muharrem 1286/2 Mayıs 1869	Yorgaki Bezmi Efendi	Rum	Madenli Sürmeliolu Yuvani	-----	-----
3	H. 1290/M. 1873-74	Karabet Bedrosyan Efendi	Ermeni	Bedros	Tüccar	-----
4	H. 1295/M. 1879-80	Kigork Efendi	Ermeni	Aragel Efendi	-----	-----

Niğde doğumlu toplam 19 adet gayrimüslim memur bulunmaktadır. Bir gayrimüslim memurun deftere iki defa kaydedildiği de görülmüştür. Niğdeli gayrimüslim memurların doğum yılları incelendiğinde H. 1275/M. 1858-1859 ile H. 1275-76/M. 1859-60 yılları arasında doğdukları anlaşılmıştır. Niğde doğumlu gayrimüslim devlet adamlarının 19'u da efendi unvanını kullanmıştır.

Niğdeli gayrimüslim memurların baba isimlerini incelediğimizde 2'si ağa, 7'si efendi unvanını kullanmıştır. Memurların 12 tanesi Rum kökenli gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarıdır.

Niğdeli gayrimüslim memurlarının babalarının meslekleri incelendiğinde; tüccar, Trabzon vilayeti vali muavini, Bakkal Esnafı, Dava vekili oldukları anlaşılmıştır. Memurların babalarının 1 tanesinin lakabı kayıtlıyken 22 tanesinin lakap kaydı yoktur.

Tablo 3: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri

No	Doğum Tarihi	Adı	Milleti	Baba Adı	Baba Mesleği	Lakapları
1	-----	Samuel Niki Efendi	-----	Yuda Con	-----	-----
2	-----	Samuel Niki Efendi	-----	Yuda Con	-----	-----
3	H. 1275/M. 1858-1859	Toroliçe Bekir Efendi	-----	Ömer Efendi	-----	-----
4	H. 1259 /M. 1843-44	Karabet Arslanyan Efendi	-----	Mıgırdıç Ağa	Tüccar	-----
5	H. 14 Muharrem 1283/M. 29 Mayıs 1866	Moiz Anastasyadi Efendi	Rum	Anastas	Tüccar	-----
6	H. 24 Rebiülevvel 1270/M. 25 Aralık 1853	Yosefaki Efendi	-----	Yuvanoğlu Papa Pavlus	Tüccar	-----
7	H. 1288-87/M. 1871-72	Petro Papadopulo Efendi	Rum	Yuvan Efendi	-----	-----
8	H. 1280-81/M. 1863-64	Haralambos Agniyadis Efendi	Rum	Agni oğlu Haralambos	Tüccar	-----
9	H. 1250-52/M. 1834-35	Anastas Haralambidis Efendi	Rum	Haralambos Efendi	-----	-----
10	H. 1286-87/M. 1870-71	Yordanaki Rumi Efendi	-----	Sava Rumi Efendi	Trabzon Vilayeti Vali Muavini	-----
11	H. 1292/M. 1875-76	Lazari Efendi	-----	Kostanti Ağa	Bakkal Esnafı	-----
12	H. 1291/M. 1874-75	Yovanaki Kozmidi Efendi	Rum	Heci Kozma	-----	-----
13	H. 1260/M. 1844-45	Ligor Efendi	Rum	Yorgi Mavridi	-----	-----
14	H. 1290/M. 1873-74	Yorgaki Efendi	Rum	Sotiri Heci Yorgi	Tüccar	-----
15	H. 1293/M. 1876-77	Dimitri Efendi	Rum	Yorgi	-----	-----
16	H. 1298-99/M. 1881-82	Yuvan Eksiyopolos Efendi	Rum	Bedos Efendi	Tüccar	-----
17	H. 1276-77/M. 1860-61	Todoraki Efendi	Rum	İstrati	-----	-----
18	H. 1303/M. 1885-86	Demosteni Efendi	Rum	Lazaraki Efendi	Dava Vekili	-----
19	H. 1275-76/M. 1859-60	Dimitri Efendi	Rum	Simon Efendi	-----	-----

Aksaray doğumlu gayrimüslimlerin aile durumları ve toplumsal statüleri incelendiğinde; Toplam 1 adet gayrimüslim memur bulunmaktadır. Aksaraylı gayrimüslim memurun doğum yılları incelendiğinde H. 1283/M. 1866-67 yılları arasında doğduğu ve Efendi unvanını kullandığını görmekteyiz.

Aksaraylı gayrimüslim memurun baba ismini incelediğimizde; ağa unvanını kullandığını ve Ermeni kökenli gayrimüslim Osmanlı vatandaşı olduğu kayıtlarda geçmektedir.

Aksaraylı gayrimüslim memurun babasının mesleği incelendiğinde; tüccar olduğu anlaşılmıştır. Memurun babasının lakap kaydı yoktur.

Tablo 4: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Aile Durumları ve Toplumsal Statüleri

No	Doğum Tarihi	Adı	Milleti	Baba Adı	Baba Mesleği	Lakapları
1	H. 1283/M. 1866-67	Şahmiran Efendi	Ermeni	Tarakçıyan Artin Ağa	Tüccar	-----

2.2. Memurların Eğitim Durumları

2.2.1. Memurların Eğitim Gördüğü Okullar

Osmanlı bürokrasisi İstanbul'un fethine kadar medreselerde özel öğrenim görmüş kişilerden oluşmaktaydı. Osmanlı Devleti'nde klasik sisteminde kalemiye sınıfı usta-çırak ilişkisi içerisinde memurlar yetiştirmeye devam etmiştir. Memurların çocukları şakird yani öğrenci olarak adlandırılmıştır. 12 yaşlarından itibaren çocuklar dairelere çırak olarak verilmiştir. 3-5 sene sonra ise mülazım (stajyer) olarak çalıştıktan sonra boş olan memuriyetlere istihdam edilmişlerdir⁶⁷. Klasik eğitim sisteminde medreselerin⁶⁸ yanında 1460 yılında Topkapı Sarayı'nda türünün ilk örneği ve idare elemanı yetiştirmekle mükellef olan Enderun⁶⁹ Mektebi açılmıştır. Enderun'daki

⁶⁷ Ahmet Önder Kırıcı-İrfan Yiğit, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'unda Çorumlu Devlet Adamları (1830-1909 yılları arası)*, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum 2011, s. 12.

⁶⁸ Medrese: Öğrencinin ilim öğrendiği yerdir. Sıbyan mektebinin üstünde eğitim öğretim yapılan orta ve yükseköğretim müessesesi olan medreseler bir dershanedir. Ayrıca Bkz: Cahit Baltacı, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İrfan Yayınları, İstanbul 1976, s. 25.

⁶⁹ Enderun deyimi, Farsça sarayın iç kısmı anlamına gelmektedir. Fakat "saray mektebi" anlamında kullanılmıştır. Enderun Mektebi devletin kudretini korumak ve kapıkulu sınıfını yetiştirmek için kurulmuştur. Enderun mektebinde odalar halinde ve çeşitli kademelerde eğitim ve öğretim faaliyeti yürütüyordu. Talebeleri acemi oğlanlar arasından seçilen bu mektep Osmanlı eğitim sisteminin elit kadro eğitim bölümünü meydana oluşturmaktadır. Mektebe talebe acemi oğlanlardan seçilmekteydi. Bu mektepte devşirme usulü ile toplanan yetenekli çocuklar eğitim almaktaydı. Enderun Mektebi II. Murat zamanında kurulmuş ve gerçek şahsiyetine Fatih Sultan Mehmet zamanında kavuşmuştur. Fatih Sultan Mehmet zamanında Enderun Mektebi yalnız bir devşirme mektebi olma hüviyetinden çıkarak devletin korunması için gerekli mülki ve idari kadronun eğitimine önem vermiştir. Ayrıca Bkz: Mehmet Emin Yolluk, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri", Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya 2010, s. 15; İlber Ortaylı, *Mekânlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı*, Mega Basım, İstanbul 2007, s. 100.

eğitim ile bürokratların padişaha olan kişisel bağlılıklarını artırmıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise klasik eğitim sisteminin yetersiz kaldığı görülmüş ve bu eksikliği gidermek için Batı tarzında birçok yeni okul aılmıřtır⁷⁰. 1845 yılından sonra eğitim sistemi Sıbyan Mektepleri⁷¹, Rüştiye, Darülfünun (niversite) şeklinde üç temel üzerine řekillendirilmiřtir⁷². 1857 de kurulan Maarif-i Umumiye Nezareti Milli Eğitim Bakanlığı'nın temelini oluşturmuştur. 1868 yılında ise Mektep-i İptidâ⁷³, Rřtiye⁷⁴, İdadî⁷⁵, Sultani⁷⁶, Yüksekokullar ve niversite şeklinde yeni düzenlemeler yapılmıřtır⁷⁷. Bu okullarda yetiştirilen memurlar bir eğitimden geirilmekle birlikte ilgili yerlerde kaleme alınıp mülâzemet (stajyer) yolu ile eğitildikleri grlmektedir⁷⁸. Böylece memurlar tecrübe kazanmalarıyla görevlerine devam etmişlerdir. Memurlar dini ve pratik bilgilerin yansıra Tarih, Coğrafya, Hendese, Kimya, Hikmet, Fen, Ceza Hukuku, Ekonomi Politik konuları içeren dersler almışlardır. 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayınlanmıştır. Bu nizamnameye göre daha geniş kapsamlı eğitim ve öğretimle ilgili önemli düzenlemelere bařlanmıřtır⁷⁹. Yukarıda bahsedilen okulların dışında idare memuru yetiştirmek üzere kurulmuş olan mülkiye mektebi de bulunmaktadır⁸⁰. Tanzimat Dönemi'nde karma okulların kurulması Müslüman ve gayrimüslimlerin eşitlik vatandaşlık konusunda önemli bir adımdır. Mekteb-i Tıbbiye 1827 yılında kurulmuş ve gayrimüslimleri kabul eden ilk devlet okulu olmuştur. 1856 Islahat Fermanı'nda gayrimüslimleri devlet okullarına kabul edilecekleri ile ilgili madde bulunmaktadır. Fransa'nın gayrimüslimlere devlet okulları kapılarının açılması yönündeki verdiği nota uyarınca 1868 yılında kurulan Galatasaray Lisesi yani Mekteb-i Sultani karma

⁷⁰ Bayram Kodaman, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999, s. 11-13.

⁷¹ Sıbyan Mektebi: İlköğretim seviyesindeki okullara "sıbyan mektebi" veya mahalle (köy) mektebi denilmektedir. 11-12 yaşları arasındaki kız ve erkek çocuklarının birlikte eğitim-ğretim gördükleri okuldur. Burada okuma-yazma ve temel dini bilgiler öğretiliyor ve II. Abdülhamit döneminde ise "ıbtidâi" ismini almıştır. Ayrıca Bkz: Sarı, *Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Amasyalı Memurlar*, s. 54.

⁷² Sarı, *Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Amasyalı Memurlar*, s. 53-54.

⁷³ İptidai: ilkokul. Ayrıca Bkz; Devellioğlu, *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lgat*, s. 466.

⁷⁴ Rüştiye: Ortaokul iptidâi ve idadî arasında  ilk ve  orta olmak üzere altı sınıflık bir mekteptir. Ayrıca Bkz; Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lgat*, s. 1054.

⁷⁵ İdadî; Rştiyeden sonra yüksekokullara hazırlayan mekteptir. Ayrıca Bkz; Devellioğlu, *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lgat*, s. 471.

⁷⁶ Sultani: Lise. Ayrıca bakımız: Devellioğlu, *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lgat*, s. 1123.

⁷⁷ Salih zkan, *Türk Eğitim Tarihi*, Nobel Yayınları, Ankara 2010, s. 81-89.

⁷⁸ Sarı, *Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Amasyalı Memurlar*, s. 54

⁷⁹ Saraç, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Arabsun (Gülşehir) Doğumlu Osmanlı Devlet Adamları", s. 69.

⁸⁰ Devellioğlu, *Osmanlıca–Türkçe Ansiklopedik Lgat*, s. 842

okullar konusunda bir gelişmedir. Karma okullar arasında hariciye’de Mekteb-i Sultani, mülki idare memurları arasında Mekteb-i Mülkiye ve Adliye Nezareti’nde Mekteb-i Hukuk mezunları da bulunmaktadır⁸¹. Karma okullar arasında bir başka okul ise Askeri Rüştiyeleridir. İslam hukukuna göre zimmi olan gayrimüslimlerden askerlik yapabilenler cizye vergisi ödeyerek muaf olurlardı. Islahat Fermanı ile gayrimüslimlerin 1863’ten itibaren askeri okullara kabul edilmişlerdir⁸². 3 Mart 1921 tarihinde Tevhid-i Tedrisat kanunu ile mekteplerin varlığına son verilmiştir⁸³.

2.2.2. Memurların Okuryazarlık Durumu

Gayrimüslimlerin lisan bilgileri deftere “tekellüm eder”, “okuryazar”, “kitabet eder” veya “aşınadır” biçiminde kaydedilmiştir⁸⁴. XIX. yüzyılda memurlarda Fransızca yazma becerisi en çok aranan özelliklerdendi. Fransızca’yı akıcı olarak kullanmak kültürel modernliğin yalnız simgesi olarak değil neredeyse özü haline gelmişti. Fransızca’dan sonra en çok bilinen ikinci dil Rumca idi⁸⁵. Osmanlı vatandaşları incelendiğinde gayrimüslim memurların birçoğu birden fazla dil bildiği veya aşına olduğu görülmektedir.

Nevşehir doğumlu 23 gayrimüslim Osmanlı vatandaşı incelendiğinde gayrimüslim memurların birçoğu birden fazla dil bildiği veya aşına olduğu görülmektedir. Bir dil bilen 2 memur, iki dil bilen 15 memur, üç dil bilen 2 memur, dört dil bilen 2 memur tespit edilmiştir. İki kişinin ise hangi dilleri bildiği veya aşına olduğu hakkında bilgi bulunmamaktadır. 20 memurun Türkçe bildiği anlaşılmaktadır. Fransızca’yı 6 memur Ermenice’yi 1 memur, Rumca’yı ise 15 memur bilmektedir. İngilizce’yi 1 memur, Arapça’yı 1 memur, Yunanca’yı 1 memur, Latince’yi ise 1 memur bilmektedir.

⁸¹ Kılıç, “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre II. Adbülhamit Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar”, s. 136-138.

⁸² Ufuk Gülsoy, *Osmanlı Gayrimüslimlerinin Askerlik Serüveni*, Simurg Yayınları, İstanbul 2000, s. 107-108.

⁸³ Zülfü Demirtaş, “Osmanlı’da Sıbyan Mektepleri ve İlköğretim Örgütlenmesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 17, S. 1, Elazığ 2007, s. 173.

⁸⁴ Özger, “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Bazı Yahudi Memurların Sosyo-Kültürel Durumları”, s. 384.

⁸⁵ Findley, *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, s. 153.

Tablo 5: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları⁸⁶

No	Adı	Eğitim Gördüğü Okullar	Bildiği veya Aşına Olduğu Diller
1	Kostaki Vayani Efendi	Büyük Rum Okulu	Türkçe, Yunanca, Latince, Fransızca
2	Avraham Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
3	Yorgi Efendi	Valenika Mektebi	Türkçe, Rumca
4	Mihail Efendi	Sıbyan Mektebi	-----
5	Bodos Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
6	Anastas Efendi	İstanbul Rum Patrikhanesi, Atina Rüştiye Mektebi, Atina Darü'l-fünun Tıbbiye Okulu	Türkçe, Fransızca
7	Yakof Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
8	Kosti Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Fransızca
9	Nikolaki Efendi	Rum Mektebi	-----
10	Nikolaki Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
11	Vasil Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Fransızca, Ermenice
12	Simon Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
13	Yorgi Faik Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
14	Bodosaki Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
15	Apostoloki Efendi	Rum Mektebi	Türkçe
16	Sove Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
17	Anatyas Efendi	Rum Mektebi, Mekteb-i Hukûk-1 Şâhâne	Türkçe, Rumca, Fransızca, İngilizce
18	Eftim Vayani Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca, Fransızca
19	Simon Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
20	Rizo Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
21	Ömer Yunni Efendi	Medrese	Arapça
22	Yovan Efendi	-----	Türkçe, Rumca
23	Eftim Hâkî Efendi	Rum Mektebi, Zincirdere Manastırı	Türkçe, Rumca

Kırşehir doğumlu 4 gayrimüslim Osmanlı vatandaşı incelendiğinde gayrimüslim memurların birçoğunun birden fazla dil bildiği veya aşına olduğu görülmektedir. İki dil bilen 1 memur, dört dil bilen 2 memur tespit edilmiştir. Bir kişinin ise hangi dilleri bildiği veya aşına olduğu hakkında bilgi bulunmamaktadır. 3 memurun Türkçe bildiği anlaşılmaktadır. Fransızca'yı 2 memur, Ermenice'yi 1 memur, Rumca'yı 3 memur, Arapça'yı ise 1 memur bilmektedir.

⁸⁶ CDA. DH. SAİD. 2/356.; 61/401.; 64/75.; 77/175.; 77/385.; 96/225.; 104/54.; 116/153.; 126/383.; 123/249.; 127/493.; 133/297.; 139/471.; 167/135.; 172/301.; 56/267.; 42/123.; 179/211.; 42/223.; 105/159.; 124/35.; 128/67.; 41/03.

Tablo 6: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları⁸⁷

No	Adı	Eğitim Gördüğü Okullar	Bildiği veya Aşına Olduğu Diller
1	Kostaki Fehmi Efendi	Sıbyan Mektebi	Türkçe, Rumca
2	Yorgaki Bezmi Efendi	Sıbyan Mektebi, Müftü Ali Efendi Medresesi, Lisan ve Fen Mektebi	Türkçe, Rumca, Fransızca, Arapça
3	Karabet Bedrosyan Efendi	Tıp Fakültesi	Türkçe, Rumca, Fransızca, Ermenice
4	Kigork Efendi	Ermeni Okulu, Protestan Okulu	-----

Niğde doğumlu 19 gayrimüslim Osmanlı vatandaşı incelendiğinde gayrimüslim memurların birçoğu birden fazla dil bildiği veya aşına olduğu görülmektedir. Bir dil bilen 2 memur, iki dil bilen 9 memur, üç dil bilen 4 memur, dört dil bilen 1 memur, beş dil bilen 1 memur tespit edilmiştir. İki kişinin ise hangi dilleri bildiği veya aşına olduğu hakkında bilgi bulunmamaktadır. 16 memurun Türkçe bildiği anlaşılmaktadır. Fransızca'yı 6 memur Ermenice'yi 2 memur, Rumca'yı ise 12 memur bilmektedir. İngilizce'yi 1 memur, Arapça'yı 1 memur, Farsça'yı 1 memur, Arnavutça'yı 1 memur, Boşnakça'yı 1 memur, Latince'ye ise 1 memur bilmektedir.

Tablo 7: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları⁸⁸

No	Adı	Eğitim Gördüğü Okullar	Bildiği veya Aşına Olduğu Diller
1	Samuel Niki Efendi	-----	-----
2	Samuel Niki Efendi	-----	-----
3	Toroliçe Bekir Efendi	Sıbyan Mektebi	Arapça, Farsça, Türkçe, Arnavutça, Boşnakça
4	Karabet Arslanyan Efendi	Surp Karabet Ermeni Okulu, İstanbul'da Yedikule Ermeni Hastanesi Okulu	Türkçe, Ermenice
5	Moiz Anastasyadi Efendi	İstanbul'da başlangıç ilimleri ve Soğukçeşme Askeri Ortaokulu, Mekteb-i Sultani	Türkçe, Fransızca, Rumca
6	Yosefaki Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca
7	Petro Papadopulo Efendi	Galata Panaiye, Fener Rum Yüksek Okulu, Tıp Fakültesi	Türkçe, Fransızca, Rumca
8	Haralambos Agniyadis Efendi	Sıbyan Mektebi, Fener Rum Yüksek Okulu, Mekteb-i Sultani, Hukuk fakültesi	Türkçe, Rumca
9	Anastas Haralambidis Efendi	İstanbul Cebe Ali Ortaokulu, Fener Rum okulu, Babıâli Kavanin Dershaneisi	Türkçe, Fransızca, Rumca, Ermenice
10	Yordanaki Rumi Efendi	Sıbyan Mektebi, Fener Rum Yüksek Okulu, Halkalı Ziraat Okulu, Fransa Tavukçuluk Okulu, Stasyon Lesime" (?) Mektebi	Türkçe, Fransızca, Rumca

⁸⁷ CDA. DH. SAİD. 64/423.; 64/425.; 113/69.; 175/217.

⁸⁸ CDA. DH. SAİD. 6/181.; 14/287.; 27/173.; 41/129.; 61/335.; 71/437.; 71/475.; 75/453.; 92/19.; 98/467.; 99/273.; 100/131.; 107/283.; 143/37.; 158/317.; 167/141.; 185/166.; 167/33.

11	Lazari Efendi	Soğukçeşme Askeri Ortaokulu	Türkçe
12	Yovanaki Kozmidi Efendi	Rum Manastırı	Türkçe, Rumca
13	Ligor Efendi	Sıbyan Mektebi, İstanbul Rum Yüksek Okulu	Türkçe
14	Yorgaki Efendi	Aya Kostantin İlkokulu	Türkçe, Rumca
15	Dimitri Efendi	Sıbyan Mektebi	Türkçe, Rumca
16	Yuvan Eksiyopolos Efendi	Mahalli Rum ve Fransız Okulları, Konya Mülkiye Hazırlık Okulu, Tıp Fakültesi	Türkçe, Rumca, Fransızca
17	Todoraki Efendi	Sıbyan Mektebi, İngiliz Okulu	Türkçe, İngilizce
18	Demosteni Efendi	Konya Mülkiye Hazırlık Okulu, Hukuk Fakültesi	Rumca, Fransızca
19	Dimitri Efendi	Rum Mektebi	Türkçe, Rumca

Aksaray doğumlu 1 gayrimüslim Osmanlı vatandaşı incelendiğinde; gayrimüslim memurun birden fazla dil bildiği veya aşına olduğu görülmektedir. İki dil bilen 1 memur, tespit edilmiştir. Gayrimüslim memurun Türkçe ve Ermenice bildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Eğitim Durumları⁸⁹

No	Adı	Eğitim Gördüğü Okullar	Bildiği veya Aşına Olduğu Diller
1	Şahmiran Efendi	İbtidâi Mektebi, Ermeni Sıbyan Mektebi	Türkçe, Ermenice

2.3. Memurların Görevleri Hakkında Bilgiler

2.3.1. Görev ve Maaş Durumları

Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu Gayrimüslim memurların meslek dalları incelendiğinde mülâzemet (stajyer) ile yani tecrübe kazanma sürecinin ardından işe başlarlardı. Memurların pekçoğu da muvazzaf (kadrolu) olarak işe başladıkları görülmektedir.⁹⁰ Memurların göreve başlama yaşları 14 ila 41 yaş aralığındadır. Yorgaki Bezmi Efendi 14 yaşında göreve başlayan en küçük yaştaki memurdur. Karabet Arslanyan Efendi ise 41 yaşında yaşı en büyük olan memurdur. Bir dairede kâtiplik ile memuriyete başlayan birinin yıllar sonra kaymakamlık makamına geldiği görülebilmektedir. Tanzimat Fermanı'ndan önce tahsisata dayalı

⁸⁹ CDA. DH. SAİD. 173/431.

⁹⁰ Hüseyin Saraç, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı'nın Son Devri'nde Rizeli Devlet Adamları Eğitim Yayınları*, Konya 2018, s. 60.

maaş verilirken Tanzimat Fermanı'ndan sonra memurlara nakdi olarak maaş bağlanmıştır. Memurlar içinde en düşük maaş alan 24 kuruş ile Yovan Efendi'dir. En yüksek maaşı alan ise ticaret mahkemesinde Bahriye tercümanı olan 4000 kuruş maaşla Kostaki Vayani Efendi'dir. Memurların görevleri değiştikçe maaşlarında da düşme ve yükselme olmuştur. Memurların Osmanlı Devleti'nin vilayet, sancak, kaza ve nahiyeler gibi farklı bölgelerinde göreve başladıkları görülmektedir.

Memurların iş kolları incelendiğinde Doktor, Polis, Komiser, Eczacı, Öğretmen, Kaymakam, Hazine-i Hassa Duyunu (Borçlar idaresi) Memuru, Duyun-u Umumiye(Dış borçlar) Memuru, Ziraat Bankası Kâtibî, Hariciye Kâtibî, İmar Memuru, Mahkeme Kâtiplikleri, Gazetecilik, Rûsumat (Gümrük vergi idaresi) Memuru, Sandık Emîni, Umur-ı Nafia (Bayındırlık İşleri) Memuru, Tahrirat Memuru, Baş Şehbenderhanesi (Konsolosluk), Orman ve Maadin (Maden) Memuru, Müdürlük, Telgraf ve Posta memurlukları gibi farklı görevleri icra ettikleri görülmektedir. Dikkat çeken hususlardan biri de Gayrimüslim devlet adamlarının bir kısmı emekliliğine kadar aynı görevi sürdürürken bazı devlet adamları ise farklı meslek ve kurumlarda görev değişikliği yaptıkları anlaşılmıştır.

2.3.2. Memurların Aldığı Ödüller

2.3.2.1. Memurlara Verilen Madalyalar

Madalya üstün başarı gösterenlere takılan nişanlardır. Başarı hatırası olmak üzere altın, gümüş, bakır, alüminyum veya nikelden yapılmış olup bir defaya mahsus olarak verilen mükâfat ve şeref armağanıdır. Dönemin hükümdarının adını ve baş kabartmasını taşıyan madeni para özelliğindedir⁹¹. Bu madalyalar Osmanlı Devleti'nde askerî, mülkî ve idarî personele, halktan kişilere ve üst düzey bazı gayrimüslim kişilere devlet adına göstermiş oldukları üstün başarılarından dolayı padişah emriyle verilmiştir⁹².

⁹¹ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, s. 62.

⁹² Metin Erüreten, *Osmanlı Madalya ve Nişanları Belgelerle Tarihi*, Kansu Matbaası, İstanbul 2001, s. 14.

2.3.2.1.1. Liyakat Madalyası

Sadakat ve kahramanlık gösterenleri takdir etmek ve başkalarını da teşvik etmek amacıyla II. Abdülhamit Dönemi'nde 1890 yılından itibaren Altın ve gümüş olarak verilmeye başlanmıştır. Madalyanın ön yüzünde padişahın tuğrası ve Osmanlı arması, arka yüzünde “liyakat madalyası, sadakat ve şecaat gösterenlere mahsus yazı ve madalyanın verildiği yılın tarihi vardır. Bu madalya devlete faydası dokunan gayrimüslimlere de verilmiştir⁹³. Rum kökenli Niğde doğumlu gayrimüslim memur Petro Papadopulo Efendi Gümüş Liyakat Madalyası almıştır⁹⁴.

2.3.2.1.2. Gümüş İmtiyaz Madalyası

II. Abdülhamit Dönemi'nde (1876-1909) büyük ve küçük iki ayrı şekilde bastırılmış bir madalyadır. Ön yüzünde “sadakat”, “hamiyet”, “gayret” ve “şecaat” sözcükleri arka yüzünde ise zeytin ve defne dallarından oluşan bir çelenk içinde ay-yıldız ve arma yer almaktadır. Padişah'ın çıkarlarını koruyan ve yararlı hizmetlerde bulunanlara verilmiştir⁹⁵. Niğde doğumlu gayrimüslim memur Petro Papadopulo Efendi Gümüş Liyakat Madalyasına layık görülen gayrimüslim memurlardandır.

2.3.2.2. Memurlara Verilen Rütbeler

Osmanlı Devleti'nde halktan bazı kimselere ve devlet memurlarına verilen paye ve unvanlara rütbe tevcih edilmiştir. Tanzimat Dönemi'nde memur ofisleri genişletilerek nezaretler haline getirilmiş ve memurlar efendiliklere yükseltilmiştir. Rütbe, ilk olarak yeniçerilere, akabinde mülkiye sınıfına, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde de ulemaya verilmiştir. Mülkiye rütbeleri ilk dönemlerde dört dereceli olarak verilmiştir. Bunlar; hocalık, kapıcıbaşılık, mirimiranlık ve vezirliktir. Memurluktaki rütbelerin sınıflara göre düzenlenmesi II. Mahmut Dönemi'nde başlamıştır. 1833 yılında kalemiye ve mülkiye sınıfının birleştirilmesi ile ulâ, saniye, salise ve rabia olmak üzere dört sınıf mülkiye rütbesi olmuştur. Mülkiye rütbeleri yukarıdan aşağıya doğru şu şekildedir; vezir, bâlâ, ulâ evveli, ula sanisi, saniye sınıf-ı

⁹³ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, s. 367.

⁹⁴ CDA. DH. SAİD. 71/437.

⁹⁵ Ahmet Gündüz, “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslimlerin Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (1879-1019)”, *History Studies*, 3/3, 2011, s. 130.

mütemayizi, saniye, salise, rabia, hacedanlık ve hamise'dir⁹⁶. 1834'te yapılan düzenleme ile ulâ, sani, salis ve rabi (birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü) olmak üzere dört sınıf rütbe oluşturulmuştur. Her memurun rütbesine göre nişan, resmi elbise ve kılıçlar verilmiştir. Tanzimat Dönemi mülkiye memurlar sadrazam, rütbe-i ula sınıf-1 evveli, rütbe-i ula sınıf-1 sanisi, rütbe-i sani sınıf-1 evveli, rütbe-i sani sınıf-1 sanisi, rütbe-i salis sınıf-1 evveli, rütbe-i salis sınıf-1 sanisi gibi çeşitli sınıflarda rütbelere yükselmiştir⁹⁷. Orta Anadoludaki gayrimüslim memurların çoğunun rütbe aldığı görülmüştür.

2.3.2.3. Memurlara Verilen Nişanlar

Devletin varlığı, birliği, bütünlüğü ve gelişiminde üstün gayret, hizmet ve özveri ile çalışarak kişisel başarıya ulaşan ve bu başarısı ile toplumu üst düzeyde etkileyen kişilerin göğsüne takılan alametin ismine nişan denir. Nişanın birden beşe kadar derece ve rütbeleri vardır ve nişan kayd-ı hayat şartıyla verilmiştir⁹⁸. Osmanlı Devleti'nde ilk nişan III. Selim (1789-1807) zamanında ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nde madalya ve nişanların takdimi 1934 yılına kadar sürmüştür ve daha sonra çıkarılan yasa ile tamamen ortadan kaldırılmıştır⁹⁹. Tanzimat Dönemi'nde memurlara, yabancılara ve gayrimüslimlere verilen nişanlar ve madalyalar nizamlı bir şekilde derecelendirilmiştir.

1852 yılında Sultan Abdülmecit'in adına "Mecidî Nişanı" yapılmıştır. Mecidî Nişanı beş derece veya rütbeden oluşmuştur. Kayd-ı hayat şartıyla verilmiştir. Birinci ve ikinci derece nişanlar şemselidir. Şemse çap olarak nişandan büyük göğsün sol tarafına iğneli klips ile elbisenin üzerine takılmıştır. Mecidî Nişanı'nın kılıçlı olanı da vardır. Bunlar savaşlarda üstün başarı gösterenlere verilmiştir. Nişanın ortasında kırmızı mine bordürlü, altın göbek parçası altına dıştan çapraz olarak konulmuş iki kılıç vardır. Bordür üzerine hamiyet, gayret, sadakat ve nişanın çıkarılış tarihi yazmaktadır. Ortadaki altın bölümde ise Padişah'ın tuğrası yer almaktadır. Abdülaziz Dönemi'nde çıkarılan nişanların en önemlisi "Nişân-ı Âli Osmanî" olup dört dereceli olarak düzenlenmiş ve sadece birinci ve ikinci derecelerinde şemse vardır. Araları

⁹⁶ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, Hil Yayınları, İstanbul 1983, s. 95-95.

⁹⁷ Akyıldız, *Osmanlı Tanzimat Dönemi Merkez Teşkilatında Reform*, s. 36.

⁹⁸ Özger, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları*, s. 68-69.

⁹⁹ Sarı, *(Sicill-i Ahvâl Defterlerinde) Amasyalı Memurlar*, s. 58.

motiflerle doldurulmuş, uçlarında küçük küre bulunan yedi kollu yıldız şeklindedir. Nişanın üzerinde, kollarında ve orta bordürde yeşil, göbekte kırmızı mine kullanılmıştır. Kırmızı mine üzerine “el müstenid’ü bi’t-tevfikat el rabbaniye, melik-i devlet-i Osmanîye Abdülaziz Han” yazısı yer almaktadır¹⁰⁰. Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların gösterdikleri üstün gayretlere karşılık aldıkları rütbelere ve nişanlar bulunmaktadır. Nevşehir doğumlu gayrimüslim memur Kostaki Vayani Efendi’nin aldığı rütbe ve nişanlar şunlardır: Üçüncü rütbeden Mecidî Nişan-ı ve ikinci rütbeden Kore Nişan-ı’dır. Niğde doğumlu gayrimüslim memur Petro Papadopulo Efendi’nin ise aldığı rütbe ve nişanlar: Dördüncü rütbeden Mecidî Nişan-ı ve Rütbe-i Salise’dir.

2.3.3. Memurların Cezaî Durumları

Memurların sicil kayıtlarında aldıkları cezalarda kaydedilmiştir. Memurlukları sürecinde aldıkları ödüllerin yanında mahkemeye çıkarılıp çıkarılmadıkları görevden azledilip edilmedikleri gibi konular kaydedilmiştir. M. 3 Mayıs 1840 tarihinde yayımlanan yasal düzenleme ile rüşvet, cana ve mala karşı yapılacak saldırıları engellemeye yönelik tedbirlerin alındığı da olmuştur. Bu bağlamda memurların yargılanması ile ilgili nizamname yayınlanmıştır. Bu nizamnamelerden biri 23 Mayıs 1871 tarihinde çıkartılan Memurin-i Muhakemesine Dair Nizamname’dir. Sicil kayıtlarında mahkeme sonuçlarına dair bilgiler de bulunmaktadır¹⁰¹. Nevşehir doğumlu gayrimüslim memurlardan Anatyas Efendi¹⁰² ile Simon Efendi¹⁰³ ve Niğde doğumlu gayrimüslim memurlardan Dimitri Efendi¹⁰⁴ soruşturma geçiren memurlardan bazılarıdır.

¹⁰⁰ T. Nejat Eralp, “Osmanlılarda Nişan ve Madalya”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 684.

¹⁰¹ Taner Tahir, “Tanzimat Devrinde Ceza Hukuku”, *Tanzimat I*, MEB. Yayınları, İstanbul 1999, s. 225-226.

¹⁰² CDA. DH. SAİD. 42/123.

¹⁰³ CDA. DH. SAİD. 128/67.

¹⁰⁴ CDA. DH. SAİD. 167/33.

Tablo 9: Nevşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler¹⁰⁵

No	Adı	Memuriyete Giriş Yaşı	Memurun İlk ve Son Görevi	Memurun İlk ve Son Aldığı Maaşı	Aldığı Nişan ve Madalyalar
1	Kostaki Vayani Efendi	25	Ticaret Mahkemesi'nde Bahriye Tercümanı-İstinad Mahkemesi Memuru	1100-4000 Kuruş	Mecidi Nişanı - Kore Nişanı
2	Avraham Efendi	16	Düyunu Umumiyye İdaresinde memur- Başhan Mahkemesi Sandık Emini	250-450 Kuruş	-----
3	Yorgi Efendi	-----	Çankırı Mahkemesi Sandık Emini- Sarımsak Mahkemesi	100-800 Kuruş	-----
4	Mihail Efendi	-----	Mal Müdürlüğü- Vize Kaymakam Muavinliği	235-540 Kuruş	-----
5	Bodos Efendi	-----	Bidayet Mahkemesi İcra Mübaşirliği-Ankara İstinad Mahkemesi Azalığı	160-1500 Kuruş	-----
6	Anastas Efendi	-----	Hekim	500-600 Kuruş	-----
7	Yakof Efendi	-----	Sandık Emini	450-2500 Kuruş	-----
8	Kosti Efendi	-----	Telgraf ve Posta Kâtibi-Telgraf ve Muhabere Memurluğu	200-400 Kuruş	-----
9	Nikolaki Efendi	-----	Ziraat Memuru- Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliği	250 Kuruş	-----
10	Nikolaki Efendi	-----	Bidayet Mahkemesi Kalemî-Duyun-ı Umumiyye Merkez Kâtipliği	300 Kuruş	-----
11	Vasil Efendi	-----	Eczacı	600-400 Kuruş	-----
12	Simon Efendi	-----	Sandık Emini- Mal Müdürü	360 Kuruş	-----
13	Yorgi Faik Efendi	-----	Mal Memuru- Sandık Emini	270 Kuruş	-----
14	Bodosaki Efendi	-----	Veznedar	400 Kuruş	-----
15	Apostoloki Efendi	-----	İcra Hâkimi-Bidayet Mahkemesi Üyesi	1000 Kuruş	-----
16	Sove Efendi	22	Maliye Kalemî- Sandık Sarrafı	240-400 Kuruş	-----
17	Anatyas Efendi	-----	İstanbul Ticâret Mahkemesi 2. Meclis Zabıt Kâtibi-Bidâyet Mahkemesi Genel Muavini	1500-1260 Kuruş	-----
18	Etfim Vayani Efendi	-----	Bidayet Mahkemesi Azası	1000 Kuruş	-----
19	Simon Efendi	-----	Adana vilayeti Umur-ı Nafia Kondüktörlüğü	400-500 Kuruş	-----
20	Rizo Efendi	30	Kırşehir Sancağı Tütün İdaresi Yazı Kâtibi- Tokat Sancağı Mutasarrıfı	250-1250 Kuruş	-----
21	Ömer Yunni Efendi	20	Ürgüp Kazası Öşür İdaresi 2. Kâtibi- Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Reisi	240-1400 Kuruş	-----
22	Yovan Efendi	-----	Bidayet Mahkemesi Kalemî- Üsküdar Bidayet Mahkemesi Zabıt Kâtibi	24-265 Kuruş	-----

¹⁰⁵ CDA. DH. SAİD. 2/356.; 61/401.; 64/75.; 77/175.; 77/385.; 96/225.; 104/54.; 116/153.; 126/383.; 123/249.; 127/493.; 133/297.; 139/471.; 167/135.; 172/301.; 56/267.; 42/123.; 179/211.; 42/223.; 105/159.; 124/35.; 128/67.; 41/03.

23	Eftim Hâkî Efendi	-----	Ürgüp Kazası Meclis İdaresi Üyelisi-Mal Müdürü	270-450 Kuruş	-----
----	-------------------	-------	--	---------------	-------

Tablo 10: Kırşehirli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler¹⁰⁶

No	Adı	Memuriyete Giriş Yaşı	Memurun İlk ve Son Görevi	Memurun İlk ve Son Aldığı Maaşı	Aldığı Nişan ve Madalyalar
1	Kostaki Fehmi Efendi	15	Vergi Kalem Memuru	350-140 Kuruş	-----
2	Yorgaki Bezmi Efendi	14	Keskin Kazası Mal Kaleminde Memur- Haymana Kazası Mal Müdürlüğüne Memur	150-500 Kuruş	-----
3	Karabet Bedrosyan Efendi	-----	Selanik Vilayeti Timurhisar Kazası Belediye Doktorluğu- Üsküdar Zabıta Başhekimliği	600-1500 Kuruş	-----
4	Kigork Efendi	-----	Konya Polis Memurluğu- Sultaniye Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliği	250 Kuruş	-----

Tablo 11: Niğdeli Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler¹⁰⁷

No	Adı	Memuriyete Giriş Yaşı	Memurun İlk ve Son Görevi	Memurun İlk ve Son Aldığı Maaşı	Aldığı Nişan ve Madalyalar
1	Samuel Niki Efendi	-----	-----	-----	-----
2	Samuel Niki Efendi	-----	-----	-----	-----
3	Toroliçe Bekir Efendi	26	İşkodra Vilayeti İkinci Tahrir Fırka-i Seyyaresi Mesahalığına	250 Kuruş	-----
4	Karabet Arslanyan Efendi	41	Diyarbakır Vilayetinin Ergani Sancağı İkinci Sınıf Yol Kondüktörlüğünde Memur- Musul Vilayeti Nafia İşleri Üçüncü Sınıf Kondüktörlüğünde Memur	650-500 Kuruş	-----
5	Moiz Anastasyadi Efendi	22	Maliye Hukuk Müşavirliği Kaleminde- Dışişleri Bakanlığı Şebenderlik İşleri Kalemi Fransızca Katipliği'n de Memur	300-1200 Kuruş	-----
6	Yosefaki Efendi	21	Alaiyye Kazası Tahrir-i Emlak Mesahalığı- Antalya Tuz Anbar Memurluğu	190-350 Kuruş	-----
7	Petro Papadopulo Efendi	-----	Niğde Belediye Doktorluğu Vekaleti- Sıhhiye Müfettişliği	400-3000 Kuruş	Rütbe-i Salise-Mecidî Nişanı- Gümüş Liyakat Madalyası
8	Haralambos Agniyadis Efendi	-----	İstanbul İstinaf-ı Hukuk ve Birinci Ceza Mahkemesi- Dava Vekaleti	-----	-----

¹⁰⁶ CDA. DH. SAİD. 64/423.; 64/425.; 113/69.; 175/217.

¹⁰⁷ CDA. DH. SAİD. 6/181.; 14/287.; 27/173.; 41/129.; 61/335.; 71/437.; 71/475.; 75/453.; 92/19.; 98/467.; 99/273.; 100/131.; 107/283.; 143/37.; 158/317.; 167/141.; 185/166.; 167/33.

9	Anastas Haralambidis Efendi	30	Tuna Vilayetinde Hükümet Tercümanlığı- Beyoğlu Bidayet Mahkemesi İcra Dairesi	1000-1500 Kuruş	-----
10	Yordanaki Rumi Efendi	-----	Marki Budvar (?) isimli şahsın çiftliğinde işçi-Ayvalık Kazası Kaymakam Muavinliği	540 Kuruş	-----
11	Lazari Efendi	-----	Erzurum Vilayeti Ticaret Mahkemesi Kalemi- Zabıt Katipliği	150-250 Kuruş	-----
12	Yovanaki Kozmide Efendi	-----	Niğde Sancağı Bidayet Mahkemesi Kalemi- Karaburun Nahiyesi Sandık Eminliği	300 Kuruş	-----
13	Ligor Efendi	-----	İncesu Kazası Sandık Emanetinde- Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabesinde	270-400 Kuruş	-----
14	Yorgaki Efendi	-----	Altıncı Belediye Dairesi Muhasebe Kalemi- Birinci Belediye Dairesi Tahrirat Kalemi	150-500 Kuruş	-----
15	Dimitri Efendi	-----	Niğde Sancağı Muhasebe Kalemi- Hamidiye Kazası Sandık Emaneti	200-360 Kuruş	-----
16	Yuvan Eksiyopolos Efendi	-----	Sungurlu Kazası Belediye Doktorluğu	600 Kuruş	-----
17	Todoraki Efendi	-----	Yalova Kazası İkinci Daire Tahsildarlığı	300 Kuruş	-----
18	Demosteni Efendi	-----	Mersin Sancağı Bidayet Mahkemesi Üyeliği	1000 Kuruş	-----
19	Dimitri Efendi	-----	Niğde Sancağı Muhasebe Kalemi- Genç Sancağı İlçe Muhasebe Katipliği	270-800 Kuruş	-----

Tablo 12: Aksaraylı Gayrimüslim Devlet Adamlarının Görevleri Hakkında Bilgiler¹⁰⁸

No	Adı	Memuriyete Giriş Yaşı	Memurun İlk ve Son Görevi	Memurun İlk ve Son Aldığı Maaşı	Aldığı Nişan ve Madalyalar
1	Şahmiran Efendi	-----	Nüfus Katibi-Aksaray Kazası Nüfus Katipliği	125-250 Kuruş	-----

¹⁰⁸ CDA. DH. SAİD. 173/431.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GAYRİMÜSLİM DEVLET MEMURLARININ
BİYOGRAFİLERİ

3.1. Nevşehir Doğumlu Gayrimüslim Memurlar

3.1.1. Kostaki Vayani Efendi

Kostaki Vayani Efendi, ticaret ve sarraflık işiyle meşkul Yorgi Efendi'nin oğludur. H. 1262/M. 1845-46 yılında Konya Vilayeti'ne bağlı Nevşehir'de dünyaya gelmiştir. Büyük Rum Okulu'nda okumuştur. Türkçe ve Yunanca ve Latince ve Fransız dillerinde eğitim almıştır. Daha sonra Atina Dârü'l Fünûn Hukuk Okulu'nda eğitimine devam etmiştir. Türkçe, Fransızca ve Rumca olarak mezuniyet belgesine sahiptir. H. 1286/M. 1869-70 senesinde 25 yaşında 1100 kuruş maaş ile Ticaret Mahkemesi'nde bahriye tercümanı olarak çalışmaya başladı. 9 ay sonra 1000 kuruş maaş ile İcra Cemiyeti zabıt katipliği'ne memur olarak atandı¹⁰⁹.

H. 1290/M. 1873-74'te maaşı 1300 kuruşa çıkartılarak sırasıyla 2500 kuruş maaş ile Ticaret Mahkemesi Bahriye azalığına ve H. 14 Zilhicce 1294/M. 20 Aralık 1877 tarihinde 2550 kuruş maaş ile 2. Ticaret Mahkemesi azalığına ve H. 26 Rabiulahir 1296/M. 19 Nisan 1879 4000 kuruş maaşla Ticaret Mahkemesi başkanlığına daha sonra H. 20 cemazeyilevvel 1297/M. 30 Nisan 1880 tarihinde 5000 kuruş maaşla 1. Meclis yazıcılığına tayin edildi. H. 21 Cemazeyilahir 1299 /M. 10 Mayıs 1882 tarihinde 3000 kuruş maaş ile Ticaret Mahkemesi başkanlığına tayin edildi. H. 21 Zilkade 1300/M. 23 Eylül 1883 tarihinde aynı maaş ile Ticaret Mahkemesi 2. Dairesi başkanlığına atandı. H. 30 Ramazan 1307/M. 20 Mayıs 1890 tarihinde 3. Rütbeden

¹⁰⁹ CDA. DH. SAİD. 2/356.

Mecidi Nişanı aldı. H. 20 Şaban 1320/M. 22 Kasım 1902 tarihinde 4000 kuruş maaşla İstinad Mahkemesi'nin ticaret kısmına nakledildi. H. 3 Zilhicce 1312/M. 28 Mayıs 1895 tarihinde saray hükümeti tarafından ikinci rütbeden Kore nişanıyla ödüllendirildi¹¹⁰.

3.1.2. Avraham Efendi

Avraham Efendi, Tellal Yordan Ağa'nın oğludur. H. 9 Recep 1285/M. 26 Ekim 1868 tarihinde Nevşehir de doğdu. İlk ve orta eğitimini Nevşehir Rum mekteplerinde aldı. Türkçe ve Rumca okuryazardır. H. 24 Şaban 1301/M. 19 Haziran 1884 tarihinde 16 yaşında Nevşehir Düyunu Umumiyye idaresinde göreve başladı. H. 27 Muharrem 1305/M. 15 Ekim 1887 tarihinde Sinason Düyunu Umumiye İdaresi aidat memurluğuna tayin oldu. Bu görevde iki sene kaldıktan sonra H. 20 Cemaziyevvel 1307/M. 12 Ocak 1890 tarihinde 250 kuruş maaşla Hacıbektaş Mahkemesi müdürlüğü kâtipliğine alındı. H. 8 Şaban 1307/M. 30 Mart 1890 300 kuruş aylıkla Koçhisar Mahkeme Müdürlüğü kantar kâtipliğine getirildi ve aynı senenin Ramazan ayında maaşı 350 kuruşa çıkartıldı.

H. 3 Zilkade 1309/M. 30 Mayıs 1892 tarihinde 425 kuruş maaşla adı geçen mahkemenin 2. Kâtipliğine terfî etti. H. 24 Şaban 1310/M. 13 Mart 1893 tarihinde maaşına 25 kuruş zam yapılarak 450 kuruşa çıkartıldı. Son olarak H. 5 Rebiülahir 1313/M. 25 Eylül 1895'te 400 kuruş maaşla Başhan Mahkemesi sandık eminliğine tayin edildi¹¹¹.

3.1.3. Yorgi Efendi

Yorgi Efendi, Veledi bakkal Postal oğlu Mihail Ağa'nın oğludur. H. Cemaziyevvel 1265/M. Mart-Nisan 1849 tarihinde Nevşehir'de doğdu. İlk ve orta eğitimini Valenika mekteplerinde aldı. Türkçe ve Rumca okuryazardır. H. 19 Safer 1284/M. 22 Haziran 1867 tarihinde 100 kuruş maaşla Çankırı Mahkemesi sandık eminliğinde

¹¹⁰ CDA. DH. SAİD. 2/356. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 125.

¹¹¹ CDA. DH. SAİD. 61/401. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 94..

işe başladı. Bu görevde H. 12 Zilkade 1293/M. 29 Kasım 1876 tarihine kadar kaldı. Aynı sene 300 kuruş maaşla Palas Mahkemesi sandık eminliğine girmiş ve 2 sene 8 ay kalmıştır. H. 23 Ramazan 1296/M. 10 Eylül 1879 da ve H. 2 Rebiülahir 1297/M. 14 Mart 1880 tarihinde maaşı iki kez düşürülerek 225 kuruşa indirilince H. 20 Cemaziyelevvel 1297/M. 30 Nisan 1880 tarihinde görevinden istifa etti. Yapılan tahkikat sonucunda Yorgi Efendinin mağduriyeti anlaşıldığı için H. 8 Zilkade 1297/M. 12 Ekim 1880 tarihinde 300 kuruş maaşla Çankırı Mahkemesi sandık eminliğine tayin edildi.

H. 28 Cemaziyelahir 1298/M. 28 Mayıs 1881 tarihinde 500 kuruş maaşla Sivas Vergi Dairesi sandık eminliğine atandı. H. 3 Şaban 1300/M. 13 Haziran 1883 tarihinde 1000 kuruş maaş ile Sivas mahkemesi müfettişliğine tayin edilmiş ve H. 13 Muharrem 1301/M. 14 Kasım 1883 tarihinde mahkemenin tadilata girmesi sebebiyle tekrar memurluğa döndü. H. 16 Safer 1306/M. 22 Ekim 1888 tarihinde 600 kuruş maaşla Düyunu Umumiyyeye geçti. H. 6 Rebiülahir 1316/M. 24 Ağustos 1898’de 800 kuruş maaşla Midilli Duyunu Umumiyye nezaretine terfi etti ve oradan da Sarımsak Mahkemesi müdürlüğüne nakledildi¹¹².

3.1.4. Mihail Efendi

Mihail Efendi, Hacı Yovan’ın oğludur. Rum milletindedir. H. 1263/M. 1846-47 tarihinde Nevşehir’de doğdu. Eğitimini Nevşehir Sıbyan mektebinde tamamladı. H. 25 Safer 1289/M. 4 Mayıs 1872’ den H. 7 Rebiülahir 1290/M. 24 Mayıs 1874 tarihine kadar 235 kuruş maaşla Konya vilayetinde Akşehir H. 25 Şevval 1290/M. 16 Aralık 1873’ten H. 27 Zilhicce 1295/M. 22 Aralık 1878 tarihine kadar 250 kuruşla Aksaray ve son olarak H. 17 Zilhicce 1297/M.20 Kasım 1880’den H. 25 Safer 1301/M. 26 Aralık 1883’e kadar 450 kuruş maaşla Nevşehir kazaları mal müdürlüklerinde bulundu. H. 28 Rebiülevvel 1302/M. 15 Ocak 1885’ten H. 4 Safer 1304/M. 2 Kasım 1886’ya kadar Arapsun kazası mal müdürlüğünde çalıştı. H. 18 Şaban 1305/M. 30 Nisan 1888’den H. 3 Cemaziyelahir 1307/M. 25 Ocak 1890’a kadar 675 kuruş maaşla Ankara vilayeti merkez sancağı sandık eminliğinde bulundu.

¹¹² CDA. DH. SAİD. 64/75. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, “*Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir*”, *Türkiye Barolar Birliği Yayınları*, Ankara 2017, s. 172.

Aynı sene bu görevinden istifa etti. Memure-i Mülkiye Komisyonu'nun verdiği karar doğrultusunda H. 3 Safer 1315/M. Temmuz 1897 tarihinde 540 kuruş maaşla Vize kaymakam muavinliğine tayin edildi¹¹³.

3.1.5. Bodos Efendi

Bodos Efendi, Partinyos Efendi'nin oğludur. Rum milletindedir. H. 1275/M. 1858-59'da Nevşehir'de doğdu. Eğitimini Nevşehir Rum Mektebi'nde tamamladı. Türkçe ve Rumca okuryazardır. H. 29 Cemaziyelahir 1298/M. 29 Mayıs 1881 tarihinde 160 kuruş maaşla Nevşehir Bidayet Mahkemesi icra mübaşirliğine atandı. H. 21 Rebiülahir 1301/M. 19 Şubat 1884 tarihindebu görevinden istifa etti. H. 2 Rebiülevvel 1306/M. 6 Kasım 1888 tarihinde 110 kuruş maaşla İstanbul 2.Ticaret Mahkemesi zabıt kâtipliğine ve oradan H. 11 Safer 1307/M. 7 Ekim 1889 tarihinde 500 kuruş maaşla İstinaf Mahkemesi ticaret zabıt kâtipliğine nakil edilip H. 26 Zilhicce 1308/M. 2 Ağustos 1891 tarihinde 2500 kuruş maaşla Adana Ticaret Mahkemesi başkanlığına tayin edildi. H. 25 Cemaziyelevvel 1312/M. 24 Kasım 1894 tarihinde 1350 kuruş maaşla Aydın Ticaret Mahkemesi azalığına atandı¹¹⁴.

H. 17 Cemaziyelevvel 1319/M. 1 Eylül 1901 tarihinde 1000 kuruş maaşla Ortaköy kazası Bidayet Mahkemesi'ne tayin ve sonrasında H. 18 Zilhicce 1326/M. 11 Ocak 1909 tarihinde 1200 kuruş maaşla Selanik İstinaf Mahkemesi'ne tayin edildi. Son olarak H. 15 Safer 1328/M. 26 Şubat 1910 tarihinde 1500 kuruş maaşla Ankara İstinaf Mahkemesi azalığına terfi edildi¹¹⁵.

3.1.6. Anastas Efendi

Anastas Efendi, Müteveffa Felyos efendinin oğludur. Lakabı Bazlamacıoğludur. Rum milletindedir. H. 1269/M. 1852-53'te Nevşehir'de doğmuştur. Eğitimini İstanbul Rum Patrikhanesi, Atina Rüştüye Mektebi, Atina Darü'l-fünun Tıbbiye okullarında tamamladı. Bu okullarda Türkçe ve Fransızca dersleri görmüştür. H. 25

¹¹³ CDA. DH. SAİD. 77/175. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 149.

¹¹⁴ CDA. DH. SAİD. 77/385.

¹¹⁵ CDA. DH. SAİD. 77/385. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 96-97.

Muharrem 1280/M. 12 Temmuz 1863 tarihinde 2324 numaralı şehadetnamesini almıştır. H. 7 Rebiülevvel 1303/M. 14 Aralık 1885 tarihinde 500 kuruş maaşla Akseki’de hekimlik görevine başladı. H. 7 Cemaziyelevvel 1308/M. 19 Aralık 1890 tarihinde 400 kuruş maaşla Niğde’ye atandı ve daha sonra H. 15 Safer 1311/M. 16 Ağustos 1893 tarihinde 600 kuruş maaşla Bor belediyesine tayin edildi¹¹⁶.

3.1.7. Yakof Efendi

Rum milletinden olan Yakof Efendi, Adana Mahkemesi’nde müstantik görevini yapmış Tataraki’nin oğludur. H. 3 Rebiülahir 1289/M. 10 Haziran 1872 tarihinde Nevşehir’de doğdu. Rum mektebinde coğrafya, tarih, matematik dersleri aldı. İlk ve orta eğitimini Nevşehir’de tamamladı. Türkçe ve Rumca okuryazardır. H. 20 Zilkade 1306/M. 18 Temmuz 1889 tarihinde Ankara da muhasebe işlerinde çalışmaya başladı. H. 13 Zilkade 1310/M. 29 Mayıs 1893 tarihinde 450 kuruş maaş ile Kırşehir sandık emaneti görevine getirildi. H. 4 Zilhicce 1312/M. 29 Mayıs 1895 tarihinde bu görevinden istifa etti. H. 21 Zilhicce 1312/M. 15 Haziran 1895 tarihinde aynı maaşla Yozgat sancağı sandık emaneti memurluğuna atandı. Bu görevinden de H. Muharrem 1316/M. 6 Haziran 1898 tarihinde istifa etti. H. 15 Zilhicce 1319/M. 25 Mart 1902 tarihinde Karamürsel kaymakam yardımcılığına tayin edildi. H. 26 Şaban 1320/M. 8 Aralık 1901 tarihinde 675 kuruş maaşla İstanköy kaymakam yardımcılığına nakil edilmiştir. H. 29 Cemaziyelevvel 1320/M. 3 Eylül 1902 tarihinde aynı maaşla Merzifon kaymakam yardımcılığına atandı. H. 27 Muharrem 1322/M. 13 Nisan 1904 tarihinde bu görevinden istifa etti¹¹⁷.

H. 4 Cemaziyelahir 1322/M. 16 Ağustos 1904 tarihinde 675 kuruş maaşla mezkur İstanköy kazası kaymakam yardımcılığına tayin olmuştur. H. 1 Ramazan 1323/M. 30 Ekim 1905 tarihinde 2250 kuruş maaşla Muş sancağı mutasarrıf muavinliğine nakledildi. H. 29 Şaban 1327/M. 15 Eylül 1909 tarihinde 2500 kuruş maaşla Şirvan kazası kaymakamlığına tayin edildi. H. 8 Zilkade 1318/M. 27 Şubat 1901 tarihine kadar Silivri sandık emniyeti görevini yapmıştır¹¹⁸.

¹¹⁶ CDA. DH. SAİD. 96/225.

¹¹⁷ CDA. DH. SAİD. 104/54.

¹¹⁸ CDA. DH. SAİD. 104/54. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, “Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir”, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 170-171.

3.1.8. Kostar Efendi

Rum milletinden Kostar Efendi, İninyus Efendi'nin oğludur. H. 1287/M. 1870-71'de Nevşehir'de doğmuştur. İlk ve orta eğitimini Nevşehir Rum Mektebi'nde almıştır. Türkçe ve Fransızca okuryazardır. H. 22 Rebiülahir 1310/M. 13 Kasım 1892 tarihinde 200 kuruş maaşla Sarıyer telgraf ve posta merkezi müvezziliğine tayin oldu. H. 9 Recep 1314/M. 14 Aralık 1896 tarihinde aynı maaşla Tarabya telgraf ve posta merkezi yazıcılığına nakil oldu. H. 7 Cemaziyelahir 1318/M. 2 Ekim 1900 tarihinde 310 kuruş maaşla Büyükdere telgraf ve posta merkezi ecnebi memuriyetine atandı. H. 22 Ramazan 1323/M. 20 Kasım 1905 tarihinde 400 kuruş maaşla Beyoğlu telgraf ve muhabere memurluğuna nakledildi¹¹⁹.

3.1.9. Nikolaki Efendi

Nikolaki Efendi Rum milletindedir. Kastamonu vilayeti 3. Sınıf Nafia kondöktörlerinden Zambe oğlu Bevas Efendi'nin oğludur. H. 1299/M. 1881-82'de Nevşehir'de doğdu. İlk ve orta eğitimini Nevşehir Rum Mektebi'nde almıştır. Kastamonu Ziraat Bankası şubesinde bir müddet devam ettikten sonra 250 kuruş maaşla Aziziye Ziraat Bankası Sandığı muhasebe kâtipliğine tayin edildi. H. 20 Rebiülevvel 1324/M. 14 Mayıs 1906 tarihinde Keskin Ziraat Bankası Sandığı muhasebe kâtipliğine nakil edildi¹²⁰.

3.1.10. Nikolaki Efendi

Nikolaki Efendi, Sarımsak mahallesi muhtarı Apusoğlu Yorgi Efendi'nin oğludur. Rum milletindedir. H. 1296/M. 1878'de Nevşehir'de doğdu. Sivas Rum Mektebi'nde Türkçe ve Rumca dersler aldı. Daha sonra Fransız Mektebi'ne devam ederek burada Türkçe ve Fransızca dersler gördü. Türkçe, Fransızca ve Rumca'yı iyi derecede bilmektedir. H. Cemaziyelevvel 1315/M. Eylül-Ekim 1897'de Ayvalık Bidayet Mahkemesi Kalemi'ne atandı. H. 8 Cemaziyelevvel 1316/M. 24 Eylül 1898'de 300 kuruş maaşla Duyun-ı Umumiyye merkez kâtipliğine tayin edildi¹²¹.

¹¹⁹ CDA. DH. SAİD. 116/153.

¹²⁰ CDA. DH. SAİD. 126/383.

¹²¹ CDA. DH. SAİD. 123/249. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 158.

3.1.11. Vasil Efendi

Vasil Efendi, Rum cemaatine mensup tüccar Kurukafaoğlu Boris Ağa'nın oğludur. H. 1286/M. 1869-70'te Nevşehir'de doğdu. İlk ve orta eğitimini Rum Mektebi'nde tamamladı. Burada Rumca, Türkçe, Fransızca ve Ermenice öğrendi. H. 1 Safer 1314/M. 12 Temmuz 1896 tarihinde Mekteb-i Tıbbiye'de eczacılık eğitimi aldı. H. 29 Cemaziyelevvel 1312/M. 28 Kasım 1894'te 600 kuruş maaşla Hama belediye eczacılığına tayin edildi. H. 24 Cemaziyelevvel 1314/M. 31 Ekim 1896'da görevinden istifa etti. H. 8 Receb 1314/M. 13 Aralık 1896'da 400 kuruş maaşla Hapishane-i Umumi 2. Eczacılığına atandı¹²².

3.1.12. Simon Efendi

Rum milletinden Mitrilli oğlu Simon Efendi, Yuvan Ağa'nın oğludur. Nevşehir de doğdu. İlk ve orta eğitimini Nevşehir Rum Mektebinde tamamladı. İyi derecede Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. 360 kuruş maaşla Beykoz Sandık emanetine tayin olmuştur. H. 19 Zilhicce 1325/M. 23 Ocak 1908 tarihinde aynı maaşla Mal Müdürlüğü'ne nakledilmiştir¹²³.

3.1.13. Yorgi Faik Efendi

Yorgi Faik Efendi, Nevşehir kazası mal müdürü Eftim Efendi'nin oğludur. Rum milletindedir. H. 1290/M. 1873-74'de Ürgüp'te doğdu. İlk eğitimini Ürgüp Rum mektebinde aldı. Orta eğitimini ise tamamlayamamıştır. İyi derecede Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. H. 1 Rebiülevvel 1311/M. 12 Eylül 1893 tarihinde Arapsun ve Nevşehir kazaları mal kalemlerinde çalıştıktan sonra H. 8 Recep 1319/M. 21 Ekim 1901 tarihinde 270 kuruş maaşla Ürgüp kazası sandık emanetine tayin olmuştur. H. 1324/M. 17 Haziran 1906 tarihine kadar bu görevine devam eder¹²⁴.

¹²² CDA. DH. SAİD. 127/493.

¹²³ CDA. DH. SAİD. 133/297.

¹²⁴ CDA. DH. SAİD. 139/471. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 238.

3.1.14. Bodosaki Efendi

Bodosaki Efendi, Rum milletinden Yorgi Efendi'nin oğludur. H. 1296/M. 1878-79'da Nevşehir'de doğdu. Nevşehir Rum Mektebi'nde eğitim almış Rumca ve Türkçe okuyup yazmıştır. H. 6 Zilhicce 1320/M. 6 Mart 1903 tarihinde 400 kuruş maaşla Sakız Sancağı 21. Daire-i süvari veznedarlığına tayin edilmiştir¹²⁵.

3.1.15. Apostoloki Efendi

Apostoloki Efendi, tüccar Zaimoğlu Nikola'nın oğludur. H. 1289/M. 1872-73'te Nevşehir kazasında doğdu. İlköğrenimini Nevşehir Rum Mektebi'nde tamamlamıştır. Burada Türkçe eğitimi almıştır. Bir süre İstanbul Mahkemesi'nde icra hakimliği yaptıktan sonra H. 11 Şevval 1321/M. 31 Aralık 1903 tarihinde 1000 kuruş maaşla Erzincan Bidayet Mahkemesi üyeliğine tayin olmuştur¹²⁶.

3.1.16. Sove Efendi

Rum milletinden Sove Efendi, Tüccar Toma Ağa'nın oğludur. H. 1276/M. 1859-60'ta Nevşehir'de doğdu. Rum mektebinde okumuştur. İyi derece Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. H. 1298/M. 1880-81'de 22 yaşında Nevşehir Maliye kaleminde çalışmaya başladı. H. 20 Recep 1300/M. 23 Ekim 1902'de 240 kuruş maaş ile geçici olarak Mağden Sandık sarraflığına tayin edildi. H. 6 Safer 1303/M. 14 Kasım 1885 tarihinde geçici olarak sürgüne gönderildi. H. 26 Cemaziyelevvel 1304/M. 20 Şubat 1887 tarihinde 300 kuruş maaşla sandık sarrafı olmuş ve H. 19 Cemaziyelahir 1307/M. 10 Şubat 1890 tarihinde 400 kuruş maaşla Hacıbektaş sandık sarraflığına tayin edilmiştir¹²⁷.

¹²⁵ CDA. DH. SAİD. 167/135. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", *Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 97.*

¹²⁶ CDA. DH. SAİD. 172/301. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", *Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 93-94.*

¹²⁷ CDA. DH. SAİD. 56/267. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", *Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 165.*

3.1.17. Anatyas Efendi

Anatyas Efendi, Rum milletinden Kalinoğlu Hacı Yosef'in oğludur. Kalin oğlu olarak tanınmıştır. H. 1 Muharrem 1283/M. 16 Mayıs 1866 tarihinde Nevşehir'de doğdu. Eğitimini İzmir'de Evangeliki olarak bilinen Rum mektebinde ve Mekteb-i Hukûk-ı şâhâne'de tamamladı. Türkçe, Rumca, Fransızca ve İngilizce bilmektedir. H. Muharrem 1307/M. Ağustos-Eylül 1889'da İstanbul Ticâret Mahkemesi 2. meclis zabıt kâtipliğinde bulundu. H. 3 şaban 1308/M. 14 Mart 1891 tarihinde 1500 kuruş maaşla Rodos Ticaret Mahkemesi başkanlığına tayin oldu. H. 24 Zilkade 1309/M. 20 Haziran 1892 tarihinde 1400 kuruş maaş ile Görice Sancağı Bidâyet Mahkemesi'nde genel muavinlik memurluğuna atandı¹²⁸.

H. 28 Muharrem 1310/M. 22 Ağustos 1892 tarihinde aynı maaşla Drama Sancağı bidâyet mahkemesi genel muavinliğine nakledildi. Selanik vilayeti tarafından gönderilen yazıda Anatyas Efendi'nin düşmanca tavırlar sergilediği gerekçesi ile görevinden azledilmiştir. H. 26 Zilkade 1311/M. 31 Mayıs 1894. Anatyas Efendi'nin müdafası alınarak adliye kararıyla keyfi davranışların soruşturulması ve hakkındaki tabligata cevaben İstinaf Mahkemesi'nin gönderdiği yazıda kişinin kendisine dayandırılan suçları inkâr etmesi üzerine şikâyet olunan olayların gerçektelemediği ve soruşturmanın daha fazla derinleştirilmesi uygun görüldü. H. 25 Rebiülevvel 1312/M. 26 Eylül 1894 tarihinde 400 kuruş maaşla Dedeağaç Sancağı Bidâyet mahkemesi genel muavinliğine atanmıştır. H. 9 şevval 1312/M. 5 Nisan 1895 tarihinde maaşı 1260 kuruşa yükselmiřtir¹²⁹.

3.1.18. Etfim Vayani Efendi

Etfim Vayani Efendi, Rum milletinden öşür mültezimi Yorgo'nun oğludur. H. 1300/M. 1882-83'te Nevşehir'de doğmuştur. Nevşehir ve Kayseri Rum mektebinde eğitim almıştır. Türkçe, Rumca ve Fransızca okuyup yazmaktadır. H. 21 şaban 1327/M. 7 Eylül 1909'da Darülfünun Hukuk şubesi'ni ve Kayseri Rum Ruhban Mektebi'ni iyi derecelerle tamamlamıştır. H. 25 Ramazan 1327/M. 10 Ekim 1909

¹²⁸ CDA. DH. SAİD. 42/123.

¹²⁹ CDA. DH. SAİD. 42/123. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 93.

tarihinde 1000 kuruş maaşla intihab memuriyeti adliye kararıyla Bolu sancağı Bidayet (başlangıç, ilk) Mahkemesi azalığına tayin edildi. Kendi isteği ile H. 19 Şevval 1328/M. 24 Ekim 1910 tarihinde Karahisar sancağı Bidayet Mahkemesi azalığına nakil olmuştur¹³⁰.

3.1.19. Ömer Yümnî Bey

Ömer Yunni Bey, Ürgüp eşrafından Yesari Efendi'nin oğludur. H. 1278/M. 1861-62'de Ürgüp'te doğdu. İlk ve orta eğitimini Ürgüp'te tamamlayıp daha sonra iki sene medrese eğitimi almıştır. Burada Arapça okumuştur. H. 4 Cemaziyelahir 1297/M. 14 Mayıs 1880 tarihinde 20 yaşında iken 240 kuruş maaşla Ürgüp kazası öşür idaresi 2. kâtipliğine ve H. 26 Muharrem 1298/M. 29 Aralık 1880 tarihinde 450 kuruş maaşla Ürgüp öşür idaresi başkâtipliğine gelmiştir. H. 14 Rebiülevvel 1298/M. 14 Şubat 1881 tarihinde 300 kuruş maaşla Ürgüp Bidayet Mahkemesi müstantik muavinliğine ve H. 27 Şevval 1300/M. 31 Ağustos 1883 tarihinde 400 kuruş maaşla Ürgüp Bidayet Mahkemesi başkâtipliğine tayin edildi¹³¹.

Daha sonra H. 11 Safer 1304/M. 9 Kasım 1886 tarihinde bu görevinden istifa etti. Daha sonra Adliye Nezareti heyetinin huzurunda imtihanla 40 puan üzerinden 31.5 puan aldığı için ceza ve hukuk işlerinde çalışması uygun görüldü. H. 24 Şaban 1307/M. 15 Nisan 1890 tarihinde 71 numaralı 2. Mertebeden şehadetname verilerek H. 19 Recep 1308/M. 28 Şubat 1891 tarihinde 1400 kuruş maaşla Burdur sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi reisliğine tayin olmuştur. H. 27 Şevval 1310/M. 14 Mayıs 1893 tarihinde aynı maaşla Kayseri sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi reisliğine atanmıştır¹³².

3.1.20. Yovan Efendi

Yovan Efendi, Rum milletinden Yorgi Efendi'nin oğludur. H. 1291/M. 1875-76'da Ürgüp'te doğmuştur. İlk ve orta eğitimini Ürgüp'te tamamlamıştır. Türkçe ve Rumca

¹³⁰ CDA. DH. SAİD. 179/211. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 99-100.

¹³¹ CDA. DH. SAİD. 42/223.

¹³² CDA. DH. SAİD. 42/223. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 233-234.

okuyup yazmaktadır. H. 11 Recep 1306/M. 13 Mart 1889 tarihinde Üsküdar Bidayet Mahkemesi kaleminde çalışmaya başlamıştır. H. 6 Rebiülahir 1310/M. 28 Ekim 1892 tarihinde 24 kuruş maaş alarak H. 13 Rebiülahir 1314/M. 21 Eylül 1896 tarihinde 225 kuruş maaşla başka bir kasabanın Bidayet Mahkemesi'ne 2. kâtip olarak atandı. H. 15 Şaban 1316/M. 29 Aralık 1898 tarihinde 265 kuruş maaşla tekrar Üsküdar Bidayet Mahkemesi zabıt kâtipliğine tayin edilen Yovan Efendi bu görevini H. 6 Rebiülevvel 1320/M. 13 Haziran 1902 tarihine kadar sürdürür¹³³.

3.1.21. Eftim Hâkî Efendi

Rum milletinden Eftim Hâkî Efendi, Papazoğlu Anastas'ın oğludur. H. 29 Zilhicce 1273/M. 20 Ağustos 1857 tarihinde Ürgüp'te doğdu. İlk eğitimini Rum Mektebi'nde tamamladıktan sonra Kayseri Zincirdere Manastırı'nda eğitimine devam etti. H. 6 Şaban 1293/M. 27 Ağustos 1876 tarihinde şehadetname alarak mezun oldu. Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. H. 10 Zilkade 1301/M. 1 Eylül 1884 tarihinde Ürgüp kazası meclis idaresi üyeliğine seçildi. H. 16 Rebiülahir 1302/M. 2 Şubat 1885 tarihinde 270 kuruş maaşla Ürgüp kazası sandık eminliğine nakil olmuştur. H. 2 Zilhicce 1303/M. 1 Eylül 1886 tarihinde bu görevinden istifa etti. H. 20 Cemaziyevvel 1305/M. 3 Şubat 1888 tarihinde yine 200 kuruş maaşla Arapsun kazası sandık eminliğine atandı. H. 12 Cemaziyelahir 1307/M. 3 Şubat 1890 tarihinde bu görevinden de ayrıldı. H. 10 Şubat 1309/M. 10 Mart 1892 tarihinde 450 kuruş maaşla Arapsun kazası mal müdürlüğüne tayin edildi. H. 12 Rebiülahir 1324/M. 5 Haziran 1906 tarihine kadar bu görevine devam eder¹³⁴.

3.1.22. Simon Efendi

Simon Efendi Rum milletinden Sava Ağa'nın oğludur. H. 1260/M. 1844-45 tarihinde Arapsun'da doğdu. İlk eğitimini Nevşehir Rum mektebinde tamamladı. Türkçe konuşur ve Rumca okuryazardır. H. 23 Zilkade 1318/M. 14 Mart 1901 tarihinde 400 kuruş maaşla Kastamonu'da altı ay çalıştıktan sonra kendi arzusuyla H. 5 Ramazan 1320/M. 6 Aralık 1902 tarihinde 500 kuruş maaşla Adana vilayeti umur-ı nafia kondüktörlüğüne tayin edildi. Görev yerini sık sık terk ettiği ve Adana'ya üç saat

¹³³ CDA. DH. SAİD. 105/159.

¹³⁴ CDA. DH. SAİD. 124/35. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, "Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 192.

uzak bir köyde ikamet etmekte ısrar ettiği için H. 19 Şevval 1325/M. 25 Kasım 1907 tarihinde açığa alındı. Simon Efendi'nin açığa alınmasında Türkçe okuyup yazması olmamasının da etkisi oldu¹³⁵.

3.1.23. Rizo Efendi

Rum milletinden Nikolaki'nin oğludur. H. 27 Zilkade 1271/M. 11 Ağustos 1855 tarihinde Arapsun Kazası Senahun Köyü'nde doğmuştur. Kırşehir Rum Mektebi'nde okumuştur. Türkçe ve Rumca okuryazarlığı vardır. H.17 Cemazeyilahir 1301/M.14 Nisan 1884 tarihinde otuz yaşında iken 250 kuruş maaşla Kırşehir Sancağı Tütün İdaresi yazı kâtipliğine tayin edilmiştir. H. 5 Rabiülevvel 1303/M. 12 Aralık 1885 tarihinde bu birimin kaldırılması üzerine açıkta kalmıştır. H.1 Cemazeyilahir 1305/M. 14 Şubat 1888 tarihinden H. 4 Cemazeyilahir 1307/M. 23 Ocak 1890 tarihine kadar 225 kuruş maaşla Karaman Kazası Mal Müdürlüğü'ne tayin olmuştur. Karaman Kazası Kaymakamlığının ve Konya Vilayeti Defterdarlığıyla valiliğinden yazılan yazıya atfen maliye nezareti tarafından kaleme alınan yazıda bu görevi yürütebilecek yeterliliğe sahip olduğu beyan edilmiştir¹³⁶.

H. 19 Zilkade 1319/M. 27 Şubat 1902 tarihinde aynı maaşla ve becayiş suretiyle Ürgüp Kazası Mal Müdürlüğü'ne nakil edilmesinden sonra memuriyetinden ayrıldığı ve 4 Recep 1308/M. 13 Şubat 1891 tarihinden H. 20 Recep 1311/M. 27 Ocak 1894 tarihine kadar bulunduğu Karaman Kazası Mal Müdürlüğü'nce bulunduğu görevlerde herhangi bir kusurdan dolayı mahkemelerde yargılanmadığı, görevini layıkıyla yerine getirdiği zimmet ve ilişkisi bulunmadığı beyan edilmiştir. H. 7 Şaban 1311/13 Şubat 1894 tarihinde Ürgüp Kazası Mal Müdürlüğü'nde işe başlamıştır. Bu görevinden H. 23 Muharrem 1312/M. 27 Temmuz 1894 tarihinde istifa etmiştir. Burada görev yaptığı dönem boyunca da diğer yerde olduğu gibi zimmet ve ilişkisi olmamıştır. Herhangi bir soruşturma geçirmemiştir. H. 21 Safer 1321/M. 19 Mayıs 1903 tarihinde 1250 kuruş maaşla Tokat Sancağı mutasarrıf yardımcılığına tayin edilmiştir. H. 23 Cemazeyilahir 1322/M. 4 Eylül 1904 tarihinde buradaki görevinden azl edilerek yerine başkası getirilmiştir. H. 18 Rabiülahir 1321/M. 14 Temmuz 1903

¹³⁵ CDA. DH. SAİD. 128/67. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, “Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir”, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2017, s. 50.

¹³⁶ CDA. DH. SAİD. 41/03.

tarihinden H. 23 Cemazeyilahir 1322/M. 4 Eylül 1904 tarihine kadar aynı maaşla bulunduğu Tokat Sancağı mutasarrıflığınca bir güne zimmet ve ilişkisi olmadığı beyan edilmiştir¹³⁷.

3.2. Kırşehir Doğumlu Gayrimüslim Memurlar

3.2.1. Kostaki Fehmi Efendi

Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Tüccardan Şahinoğlu Bedros Ağa'nın oğludur. H. Recep 1285/M. Ekim/Kasım 1868 tarihinde Kırşehir'in Keskin Kazasında dünyaya geldiği Osmanlı nüfus belgesinde gösterilmiştir. Rum Sıbyan Okulu'nda lisan ve fen bilimleri alanında hesap, tarih ve coğrafya okumuştur. Türkçe ve Rumca okuyup yazabilmektedir¹³⁸. H. 17 Şaban 1300/M. 22 Haziran 1883 tarihinde on beş yaşında iken Keskin Kazası vergi kaleminde staja başlamıştır. H. 29 Cemazeyilahir 1305/M. 13 Mart 1888 tarihinde 350, H. 11 Recep 1306/M. 13 Mart 1889 tarihinde 500 kuruş ücret kesintisi ile Keskin Kazası'nın geçici ağnam kol kâtipliklerine memur olmuştur. Buradaki vazifesini tamamladıktan sonra yine vergi kalemine dönerek H. 13 Recep 1309/M. 12 Şubat 1892 tarihinde 300 kuruş maaşla Mecidiye Kazası mal müdürü yardımcılığına tayin edilmiştir. H. 9 Ramazan 1311/M. 16 Mart 1894 tarihinde maaşına ilaveten 100 kuruş zam yapılarak mal müdürlüğü vekâleti görevini de ek olarak icra etmiştir. H. 12 Rabiülevvel 1312/M. 13 Eylül 1894 tarihine kadar her iki vazifeyi yaparak 13 Rabiülevvel 1312/M. 14 Eylül 1894 tarihinde 500 kuruş maaşla mal müdürlüğüne tayin edilmiştir. Böylelikle asaleten vazifesine başlamıştır. H. 13 Muharrem 1313/M. 6 Temmuz 1895 tarihinde hazinece de memuriyeti tasdik edilmiştir. Mecidiye Kaymakamlığı, Ankara Vilayeti Defterdarlığı ve maliye bakanlığından yazılan açıklamalarda memuriyetini layıkıyla yerine getirdiği beyan edilmiştir. Keskin Kazası vergi kalemine staja başlaması, ağnam kol kâtipliklerinde ve mal müdürlüğü muavin vekâletindeki çalışma süreleri ile ücret ve maaş miktarlarını belirten kayıt pusulası Maliye Genel Muhasebesi'nde

¹³⁷ CDA. DH. SAİD. 41/03. Ayrıca Bkz. Filiz Kılıç-Tuncay Bülbül, “*Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir*”, *Türkiye Barolar Birliği Yayınları*, Ankara 2017, s. 164-165.

¹³⁸ CDA. DH. SAİD. 64/423.

R. 27 Temmuz 1311/M. 8 Ağustos 1895 tarihinde özgeçmiş belgeleriyle birlikte muhafaza edilmiştir¹³⁹.

Kostaki Fehmi Efendi daha sonra 140 kuruş maaşla Keskin Kazası Mal Müdürlüğü'ne nakil edilmiştir. Aynı maaşla H. 29 Muharrem 1319/M. 18 Mayıs 1901 tarihinde Keskin'den ayrılarak aynı sene H. 9 Safer 1319/M. 28 Mayıs 1901 tarihinde İncesu'da vazifesine başlamıştır. Tüm bunlar Maliye Sicil Şubesi'nin R. 2 Kanunievvel 1314 /M. 14 Aralık 1898 ile R. 30 Kanunievvel 1318/M. 12 Ocak 1903 tarihli vukuat pusulalarında gösterilmiştir. Adı geçen kişinin memuriyetini güzel bir şekilde yerine getirmesinden dolayı ayın yirmisinde dördüncü rütbeye yükseltilmiştir¹⁴⁰. Padişah emriyle yapılan yeni idari düzenlemeler ile H. 9 Cemazeyilevvel 1320/M. 14 ağustos 1902 tarihinde her iki mal müdürlüğünden zimmeti olmadığına dair yazı Maliye Genel Muhasebesi'nin Sicil şubesi'nin R. 30 Kanunievvel 1318/M. 12 Ocak 1903 tarihli vukuat pusulasında gösterilmiştir¹⁴¹.

3.2.2. Yorgaki Bezmi Efendi

Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Madenli Sürmeliolu Yuvani'nin oğludur. H. 20 Muharrem 1286/2 Mayıs 1869 tarihinde Kırşehir'in Maden kasabasında dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Maden kasabasındaki Rum sıbyan mektebinde tamamladıktan sonra yine aynı kasabada Müftü Ali Efendi medresesinde Arapça, Farsça ve Fransızca eğitimi almıştır. Türkçe, Rumca ve Fransızca'yı iyi derecede okuyup yazmaktadır¹⁴².

H. 6 Recep 1300/M. 13 Mayıs 1883 tarihinde on dört yaşında iken Keskin kazası mal kaleminde staja başlamıştır. H. 28 Recep 1302/M. 13 Mayıs 1885 tarihinde 150 kuruş maaşla aynı kazada Koker nahiyesi katibliğine tayin edilmiştir. Fakat H. 29 Safer 1304/M. 27 Kasım 1886 tarihinde istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Daha sonra Ankara vergi kalemine staja başlamış ve H. 13 Rebiulevvel 1312/M. 14 Eylül 1894 tarihinde 300 kuruş maaşla Mecidiye kazası mal müdürlüğüne tayin edilmiştir. Maliye bakanlığınca memurluğunu güzel bir şekilde yerine getirdiği belgelerde

¹³⁹ CDA. DH. SAİD. 64/423.

¹⁴⁰ CDA. DH. SAİD. 64/423.

¹⁴¹ CDA. DH. SAİD. 64/423.

¹⁴² CDA. DH. SAİD. 64/425.

onaylanmıştır. Adı geçen kişinin H. 19 Safer 1314/M. 30 Temmuz 1896 tarihinde 500 kuruş maaşla Bala kazası mal müdür yardımcılığına ve oradan daha sonra H. 18 Recep 1315/M. 13 Aralık 1897 tarihinde aynı maaşla Haymana kazası mal müdürlüğüne memur olarak tayin edildiği Ankara vilayeti Sicill-i Ahval Özel Komisyonu'nun 29 Şubat 1315 tarihli kayıtlarda gösterilmiştir¹⁴³.

3.2.3. Karabet Bedrosyan Efendi

Osmanlı Devleti'nin Ermeni milletindedir. Tüccar Bedros Efendinin oğludur. H. 1290/M. 1873-74 tarihinde Kırşehir'de dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Kırşehir ve Kayseri kasabalarında tamamlamıştır. Daha sonra İstanbul tıp fakültesinde tıp eğitimi alarak 19 Ağustos 1315 tarihinde mezun olmuştur. Türkçe, Fransızca, Rumca ve Ermenice okuyup yazmaktadır. H. 28 Cemaziyelev 1317/M. 4 Ekim 1899 tarihinde 600 kuruş maaşla Selanik vilayeti Timurhisar kazası belediye doktorluğuna tayin edilmiştir. Tayin tarihiyle maaşının miktarı Umur-ı Tıbbiye-i Mülkiye Başkanlığı Sicil Şubesi Müdürlüğü tarafından özgeçmişinin arkasına yazılan R. 1 Kanunısanı 1318/M. 14 Ocak 1903 tarihli belgede gösterilmiştir. Kızamık hastalığının bulaşmasının engellenmesi için gereken tedbirlerin alınması hususunda gösterdiği gayret ve güzel hizmetlerden dolayı Selanik vilayeti valiliği tarafından takdirname verilerek belgeler özgeçmişiyile birlikte muhafaza edilmiştir¹⁴⁴.

Daha sonra H. 28 Cemaziyelevvel 1323/M. 31 Temmuz 1905 tarihinde 1200 kuruş maaşla Selanik Vilayeti Merkez Üçüncü Doktorluğu'na görevlendirilmiştir. Burada bir süre görev yaptıktan sonra 15 Ağustos 1325 tarihinde 1200 kuruş maaşla Üsküdar Zabıta Doktorluğu'na tayin edilmiştir. R. 3 Kanunievvel 1327/M. 16 Aralık 1911 tarihinde aynı maaşıyla Üsküdar Zabıta Başhekimliğine terfi ederek 1 Mart 1328 tarihinde maaşı 1500 kuruşa çıkarılmıştır. Bu bilgiler Genel Emniyet Sicil Şubesi'nin R. 5 Kanunievvel 1329/M. 18 Aralık 1913 tarihli kayıtlarında muhafaza edilmiştir¹⁴⁵.

¹⁴³ CDA. DH. SAİD. 64/425.

¹⁴⁴ CDA. DH. SAİD. 113/69.

¹⁴⁵ CDA. DH. SAİD. 113/69.

3.2.4. Kigork Efendi

Kigork Efendi Ermeni milletindedir. Aragel Efendi'nin oğludur. H. 1295/M. 1879-80 tarihinde Kırşehir kasabasında dünyaya gelmiştir. Kırşehir kasabasında bulunan Ermeni okulunda ve Nevşehir'de ki Protestan okullarında bir müddet okumuş ise de diploma almaya hak kazanamamıştır. H. 26 Rabiulevvel 1326/M. 28 Nisan 1908 tarihinde Konya Polis Memurluğu'na tayin olmuştur fakat H. 6 Cemaziyelevvel 1326/M. 6 Haziran 1908 tarihinde işinin şartlarını yerine getiremediğinden dolayı görevinden ayrılmış ve bu müddet zarfında maaş almamıştır. Daha sonra H. 30 Recep 1326/M. 28 Ağustos 1908 tarihinde 250 kuruş maaşla Sultaniye Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliği'nde işe başlamıştır. Sultaniye kazası kaymakamlığından adı geçen kişinin iyi hal sahibi olduğu ve görevini güzel bir şekilde yerine getirmekte olduğu yazılmıştır¹⁴⁶.

3.3. Niğde Doğumlu Gayrimüslim Memurlar

3.3.1. Samuel Niki Efendi

Samuel Niki Efendi – Yuda Con isimli kişinin oğludur¹⁴⁷.

3.3.2. Samuel Niki Efendi

Samuel Niki Efendi Yuda Con isimli kişinin oğludur. Gösterilmemiş olan doğum yeri için iade olunacağından geldiğinde kayıt olunmak üzere açık bırakılmıştır. Müdür Bey'e verilmiştir¹⁴⁸.

3.3.3. Toroliçe Bekir Efendi

Toroliçe Bekir Efendi, Ömer Efendi'nin oğludur. H. 1275/M. 1858-1859 tarihinde Bor kasabasında doğmuştur. Sıbyan okulunda ilk ilimler ile Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Arnavutça ve Boşnakça konuşur, Türkçe yazar. H. 16 Cemaziyelevvel 1301/M. 14 Mart 1884 tarihinde yirmi altı yaşında olduğu halde 250 kuruş maaşla İşkodra vilayeti İkinci Tahrir Fırka-i Seyyaresi mesahalığına (genişlik ölçme) tayin olmuştur. Şimdiye kadar hakkında şikâyetten dolayı hiçbir kayıt alınmamıştır.

¹⁴⁶ CDA. DH. SAİD. 175/217.

¹⁴⁷ CDA. DH. SAİD. 6/181.

¹⁴⁸ CDA. DH. SAİD. 6/181.

İşkodra vilayeti tahrir ve vergi müdürlüğünden yazılan açıklamada kişinin güzel hizmeti H. 15 Şevval 1304/M. 7 Temmuz 1887 tarihli evraklara kayıt olmuştur¹⁴⁹.

3.3.4. Karabet Arslanyan Efendi

Osmanlı Devleti vatandaşlarından tüccar Mıgırdıç Ağa'nın oğludur. H. 1259 /M. 1843-44 tarihinde Tokat sancağının Niksar kasabasında doğmuştur. Kayseri'de Surp Karabet isimli Ermeni Okulu ile İstanbul'da Yedikule Ermeni hastanesi okulunda verilen bütün dersleri okumuştur. Türkçe konuşabilir ayrıca Ermenice okuyup yazmaktadır. H. 1300/M. 1882-83'te kırk bir yaşlarında olduğu halde 650 kuruş maaşla Diyarbakır vilayetinin Ergani sancağı İkinci sınıf yol kondüktörlüğüne memur olmuştur. H. 7 Cemaziyelevvel 1305/M. 21 Ocak 1889 tarihinde istifa ederek buradan ayrılp H. 1 Şaban 1306/M. 2 Nisan 1889 tarihinde 650 kuruş maaşla Kosova vilayeti İkinci sınıf kondüktörlüğüne girmiştir. Memurluk işlerinden dolayı hakkında hiç bir şikâyet olmamış ve kayıt altına alınmamıştır. H. 28 Şevval 1307/M. 17 Haziran 1890 tarihinde 500 kuruş maaşla Musul vilayeti Nafia İşleri Üçüncü Sınıf Kondüktörlüğü'ne nakil edilmiştir. Fakat yol işlerindeki beceriksizliğinden dolayı değiştirilmesi hakkında vilayet tarafından defalarca yapılan açıklama üzerine H. 12 Şevval 1315/M. 6 Mart 1898 tarihinde görevinden alınmıştır¹⁵⁰.

3.3.5. Moiz Anastasyadi Efendi

Moiz Anastasyadi Efendi Rum milletindedir. Tüccar Niğdeli Anastas isimli kişinin oğludur. H. 14 Muharrem 1283/M. 29 Mayıs 1866 tarihinde Niğde'de dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. Daha sonra eğitimini Soğukçeşme askeri ortaokulunda ve Mekteb-i Sultani'de alarak diplomasını almıştır. Türkçe, Fransızca ve Rumca okuryazardır¹⁵¹.

H. 19 Muharrem 1305/M. 7 Ekim 1887 tarihinde yirmi iki yaşında Maliye hukuk müşavirliği kaleminde staja başlamıştır. Oradan H. 30 Cemaziyelevvel 1307/M. 22 Ocak 1890 tarihinde 300 kuruş maaşla Maliye Genel Muhasebe Merkez Kalemi'ne atanmış ve daha sonra H. 28 Muharrem 1308/M. 13 Eylül 1890 tarihinde 500 kuruş

¹⁴⁹ CDA. DH. SAİD. 14/287.

¹⁵⁰ CDA. DH. SAİD. 27/173.

¹⁵¹ CDA. DH. SAİD. 41/129.

maaşla Maliye Evrak Kalemi Tercümanlığı'na nakil edilmiştir. Bu görevinde maaşına H. 13 Şaban 1309/M. 13 Mart 1892 tarihinde elli kuruş zam yapılmıştır. Daha sonra H. 14 Rebiülahir 1312/M. 15 Ekim 1894 tarihinde aynı maaşla Maliye Tercüme Kalemi Yabancılarla Yazışmalar Bölümü'ne nakil edilerek maaşı sekiz yüz kuruşa çıkarılmıştır. Buradaki görevi süresince maaşı 1170 kuruşa yükseltilmiştir. H. 2 Şaban 1327/M. 19 Ağustos 1909 tarihinde yapılan düzenlemeyle 1200 kuruş maaşla Dışişleri Bakanlığı Şebenderlik İşleri Kalemi Fransızca Kâtipliği'ne nakil edilmiştir¹⁵².

3.3.6. Yosefaki Efendi

Yosefaki Efendi, tüccar Yuvanoğlu Papa Pavlus'un oğludur. H. 24 Rebiülevvel 1270/M. 25 Aralık 1853 tarihinde Niğde'nin Fertek nahiyesinde doğmuştur. Rum mektebinde ders görmüştür. Türkçe ve Rumca okuryazardır. H. 1 Şevval 1291/M. 11 Kasım 1874 tarihinde yirmi bir yaşında 190 kuruş maaşla Alaiyye kazası Tahrir-i Emlak Mesahalığına tayin olmuştur. Bu görevinden H. 14 Şevval 1292/M. 13 Kasım 1875 tarihinde istifa ederek H. 4 Safer 1297/M. 17 Ocak 1880 tarihinde 150 kuruş maaşla Rüşum-ı Sitte İdaresi tarafından Antalya Fabrika Muavinliği'ne getirilmiştir. Daha sonra H. 21 Ramazan 1297/M. 27 Ağustos 1880 tarihinde üç yüz kuruş maaşla İstanos Rüşum-ı Sitte memurluğuna atanmıştır¹⁵³.

H. 17 Cemaziyelahir 1301/M. 14 Nisan 1884 tarihinde memurluğunun kaldırılmasıyla H. 21 Şevval 1301/M. 14 Ağustos 1884 tarihinde yine aynı maaşla eski memurluğuna dönmüş ve H. 30 Ramazan 1302/M. 13 Temmuz 1885 tarihinde yine memurluğunun kaldırılmasıyla H. 6 Rebiülevvel 1303/M. 13 Aralık 1885 tarihinde üç yüz kuruş maaşla ismi daha sonra Düyun-ı Umumiye olarak değiştirilen Antalya Tuz Ambar Memurluğu'na tayin edilerek maaşı 350 kuruşa çıkarılmıştır¹⁵⁴.

3.3.7. Petro Papadopulo Efendi

Petro Papadopulo Efendi Rum milletinden Yuvan Efendi'nin oğludur. H. 1288-87/M. 1871-72 Niğde kasabasında dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Galata da

¹⁵² CDA. DH. SAİD. 41/129.

¹⁵³ CDA. DH. SAİD. 61/335.

¹⁵⁴ CDA. DH. SAİD. 61/335.

Panaiye isimli okulda tamamlamıştır oradan Fener Rum yüksek okuluna giderek eğitimine devam etmiştir. Daha sonra Tıp Fakültesi'nde verilen dersleri alarak diplomayı almıştır. Türkçe, Rumca ve Fransızca okuyup yazmaktadır¹⁵⁵.

Üç ay on gün 400 kuruş yarı maaşla Niğde belediye doktorluğu vekâletinde bulunduktan sonra H. 30 Recep 1313/M. 16 Ocak 1896 tarihinde 800 kuruş maaşla doktorluğa tayin edilmiştir. Konya vilayeti valiliğinden yazılan açıklamalarda çok iyi bir doktor olduğu ve güzel hizmet gösterdiği tasdik edilmiştir. Adı geçen kişinin memurluğunu güzel bir şekilde yerine getirmesinden dolayı H. 21 Zilhicce 1316/M. 2 Mayıs 1899 tarihinde kendisine rütbe-i salise verilmiştir. Daha sonra 850 kuruş maaşla Kale-i Sultaniye sancağı belediye doktorluğuna nakil edilmiştir. Burada bir süre görev yaptıktan sonra H. 1 Recep 1318/M. 25 Ekim 1900 tarihinde görevinden ayrılmıştır. Görevini yerine getirirken göstermiş olduğu güzel hizmetlerinden dolayı H. 27 Safer 1320/M. 5 Haziran 1902 tarihinde dördüncü rütbeden Mecid-i Nişanı ve padişahın emri ile Gümüş Liyakat Madalyası verilmiştir¹⁵⁶.

H. 29 Şaban 1322/M. 8 Kasım 1904 tarihinde 1000 kuruş maaşla Birinci belediye dairesi sıhhiye heyeti doktorluğuna tayin edilmiştir. Maaşı daha sonra H. 10 Safer 1327/M. 3 Mart 1909 tarihinde 1200 kuruşa ve H. 25 Cemaziyelevvel 1327/M. 14 Haziran 1909 tarihinde İkinci belediye dairesince ödenmek üzere 1250 kuruşa çıkarılmıştır. Bir süre sonra maaşı tekrar yükseltilerek H. 8 Şaban 1328/M. 15 Ağustos 1910 tarihinde emanet sıhhiye heyeti maaşları arasından ödenmek üzere 2000 kuruşa çıkarılmıştır. R. 22 Kanunievvel 1327/M. 4 Ocak 1912 tarihinden itibaren memurluk unvanı emanet sıhhiye heyeti reis muavinliğine çevrilmiştir. H. 6 Cemaziyelevvel 1330/M. 23 Nisan 1912 tarihinde maaşı 2500 kuruş olmuştur. Daha sonra memurluk unvanı tekrar değiştirilerek. R. 1 Kânunuevvel 1328/M. 14 Aralık 1912 tarihinde maaşı 3000 kuruşa çıkarıldığı ve unvanının ise sıhhiye müfettişliğine dönüştürüldüğü yazılıdır¹⁵⁷.

¹⁵⁵ CDA. DH. SAİD. 71/437.

¹⁵⁶ CDA. DH. SAİD. 71/437.

¹⁵⁷ CDA. DH. SAİD. 71/437.

3.3.8. Haralambos Agniyadis Efendi

Haralambos Agniyadis Efendi Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Esnaf Agni oğlu Haralambos isimli kişinin oğludur. H. 1280-81/M. 1863-64 tarihinde Niğde kasabasında doğmuştur. İlköğrenimini Sıbyan okulunda tamamlamıştır. Eğitimine Fener Rum yüksek okulunda devam etmiştir. Daha sonra Hukuk fakültesinde verilen dersleri alarak H. 19 Zilkade 1309/M. 15 Haziran 1892 tarihinde iyi dereceli diploma almıştır. Rumca yazılmış Şafak isimli risaleyi yayınlamıştır. Bir müddet İstanbul İstinaf-ı Hukuk ve Birinci Ceza Mahkemelerinde staj yaptıktan sonra dört sene dava vekâletliği yapmıştır¹⁵⁸.

3.3.9. Anastas Haralambidis Efendi

Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Haralambos isimli kişinin oğludur. H. 1250-52/M. 1834-35 tarihinde Niğde'nin Fertek köyünde dünyaya gelmiştir. İstanbul'da ki Cebe Ali ortaokulunda Türkçe dersleri almıştır. Daha sonra Fener Rum okulunda eğitim görerek diploma almıştır. Babıâli'de Kavanin Dershanesi'nde mecele ve kanunları okumuştur. Türkçe, Fransızca, Rumca ve Ermenice okuyup yazmaktadır. H. 19 Muharrem 1282/M. 14 Haziran 1865 tarihinde otuz yaşında iken 1000 kuruş maaşla Tuna vilayetinde hükümet tercümanlığına tayin olmuştur. Daha sonra H. 7 Ramazan 1283/M. 13 Ocak 1867 tarihinde 1250 kuruş maaşla Köstence hükümet tercümanlığına nakil edilmiştir bir süre sonra maaşına 500 kuruş ilave edilmiş ise de hastalığını tedavi ettirmek için H. 9 Zilhicce 1286/M. 12 Mart 1870 tarihinde İstanbul'a gelmek zorunda kalmıştır. Burada 750 kuruş maaşla Divan-ı Ahkâm-ı Adliye Nezareti'nde mahkeme-i sulhiye azalığına tayin olmuştur¹⁵⁹.

H. 7 Cemaziyelevvel 1289/M. 13 Temmuz 1872 tarihinde Mahkeme-i Sulhiye'nin Galata mevki-i Bidayet Mahkemesine dönüştürülmesiyle 1000 kuruş maaşla adı geçen mahkeme üyeliğine nakil olmuştur. H. 20 Rebiülahir 1297/M. 1 Nisan 1880 tarihinde 1500 kuruş maaşla Beyoğlu bidayet mahkemesi icra dairesine tayin edilmiş, zimmetine para geçirdiğinden dolayı H. 12 Cemaziyelahir 1310/M. 1 Ocak 1893 tarihinde işten çıkartılarak muhakeme altına alınmış ve yapılan mahkeme neticesinde on beş gün hapis cezasına mahkûm edilmiştir. H. 29 Zilhicce 1311/M. 3 Temmuz

¹⁵⁸ CDA. DH. SAİD. 71/475.

¹⁵⁹ CDA. DH. SAİD. 75/453.

1894 tarihinde memurluktan ihraç edilmiştir. Mahkûmiyetine sebep olan kararın daha sonra istinaf mahkemesi suçlar dairesince kaldırılarak beraatine karar verilmiştir fakat dava temyiz edildiği halde Temyiz Mahkemesi Ceza Dairesinden temyiz dilekçesinin ret olunduğu ve daha sonra Adliye Memurları Seçilmiş Encümeni'nce istihdamına cevap verilmesi hakkında karar verildiği kayıtlardan anlaşılmıştır. Memuriyet kararı Beyoğlu Bidayet Mahkemesi Başkanlığı'ndan yazılmış ve Adliye Bakanlığı'ndan kayıt edilmiştir¹⁶⁰.

3.3.10. Yordanaki Rumi Efendi

Yordanaki Rumi Efendi, Osmanlı Devleti vatandaşlarından Trabzon vilayeti vali muavini Sava Rumi Efendi'nin oğludur. H. 1286-87/M. 1870-71 tarihinde Niğde kasabasında dünyaya gelmiştir. Rum sıbyan okulunu bitirdikten sonra Fener Rum yüksekokuluna kaydolmuş ve buradaki dersleri başarı ile tamamlayarak mezun olmuştur. Sonraki süreçlerde Halkalı ziraat okuluna girmiştir. Üç yıl bu okulda eğitim görmüştür. Ardından tavuk yetiştiriciliği üzerine eğitim görmek için Fransa'ya gitmiş buradaki eğitimini tamamlayarak diploma almaya hak kazanmıştır. Paris asilzadelerinden Marki Budvar (?) isimli şahsın çiftliğinde bir süre çalışmış ve daha sonra İsviçre'nin Frayburg beldesinin "Stasyon Lesime" (?) mektebinde peynircilik ve hayvancılık sanatlarını tahsil ederek diploma almıştır. Türkçe ve Fransızca okuyup yazmaktadır. Daha sonra İçişleri Bakanlığı'nın resmi yazısı, Mülkiye Memurları Komisyonu'nun kararı ve padişahın emri gereğince H. 2 Zilhicce 1306/M. 30 Temmuz 1889 tarihinde 540 kuruş maaşla Ayvalık kazası kaymakam muavinliğine tayin edilmiştir¹⁶¹.

3.3.11. Lazari Efendi

Bakkal esnafından Kostanti Ağa'nın oğludur. H. 1292/M. 1875-76 tarihinde Niğde'nin Dilmasun köyünde dünyaya gelmiştir. Soğukçeşme askeri ortaokulunda verilen dersleri alarak diplomasını almıştır. Türkçe okuyup yazabilmektedir. H. Ramazan 1314/M. Şubat-Mart 1897 tarihinde Erzurum vilayeti ticaret mahkemesi kaleminde staja başlamış H. 30 Muharrem 1315/M. 1 Temmuz 1897 tarihinde 150 kuruş maaşla aynı mahkemede kayıt memurluğuna tayin edilmiştir. H. 14

¹⁶⁰ CDA. DH. SAİD. 75/453.

¹⁶¹ CDA. DH. SAİD. 92/19.

Rebiülevvel 1315/M. 13 Ağustos 1897 tarihinde 250 kuruş maaşla yine aynı mahkemenin zabıt kâtipliğine terfi edilmiştir fakat H. 18 Cemaziyelevvel 1316/M. 4 Ekim 1898 tarihinde istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Erzurum vilayeti İstinaf mahkemesi eski savcısı İbrahim Hakkı Efendi tarafından kişinin özgeçmiş belgesinin içeriği Adliye Bakanlığı Sicil Memur Müdürlüğü'nden mühürlenerek kayıt edilmiştir¹⁶².

3.3.12. Yovanaki Kozmidi Efendi

Yovanaki Kozmidi Efendi Rum milletindedir. Heci Kozma Efendinin oğludur. H. 1291/M. 1874-75 tarihinde Niğde'nin Fertek köyünde dünyaya gelmiştir. Aynı köyde bulunan okulda bir süre okuduktan sonra Kayseri de ki Rum manastırında Türkçe ve Rumca dersleri okumuştur. Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. H. 28 Rebiülevvel 1307/M. 22 Kasım 1889 tarihinde Niğde sancağı Bidayet mahkemesi kaleminde staja başlamış burada iki sene devam ettikten sonra Kırşehir sancağına gidip reji müdürlüğü dava vekâletin de bulunmuştur. H. 16 Receb 1316/M. 30 Kasım 1898 tarihinde 300 kuruş maaşla İzmir sancağında bulunan Karaburun sandık emniğine tayin edilmiştir¹⁶³.

3.3.13. Ligor Efendi

Ligor Efendi Yorgi Mavridi'nin oğludur. H. 1260/M. 1844-45 tarihinde Niğde'nin Sohtun (?) köyünde dünyaya gelmiştir. Aynı köyün Sıbyan okulunda ve daha sonra İstanbul Rum yüksek okulunda bir müddet okumuştur. Türkçe okuyup yazmaktadır. H. 6 Şaban 1300/M. 12 Haziran 1883 tarihinden H. 13 Zilkade 1303/M. 13 Ağustos 1886 tarihine kadar 270 kuruş maaşla iki defa İncesu kazası sandık emanetinde çalışmıştır. Görev süresi bitince görevinden ayrılarak H. 6 Cemaziyelahir 1308/M. 17 Ocak 1891 tarihinde 400 kuruş maaşla aynı kazanın ziraat bankası sandığı muhasebe kitabetine tayin edilmiştir¹⁶⁴.

¹⁶² CDA. DH. SAİD. 98/467.

¹⁶³ CDA. DH. SAİD. 99/273.

¹⁶⁴ CDA. DH. SAİD. 100/131.

3.3.14. Yorgaki Efendi

Tüccar Sotiri Heci Yorgi'nin oğludur. Osmanlı devletinin Rum milletindedir. H. 1290/M. 1873-74 tarihinde Niğde'nin Fertek köyünde dünyaya gelmiştir. İstanbul Aya Kostantin ilkokulunda Rumca dersi ve özel hocadan Türkçe dersi almıştır. Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır¹⁶⁵.

H. 3 Rebiülevvel 1312/M. 4 Eylül 1894 tarihinde 150 kuruş maaşla Altıncı Belediye Dairesi Muhasebe Kalemi'ne tayin olmuştur. Bir süre sonra 100 kuruş zam ile maaşı 250 kuruşa ulaşmıştır. H. 9 Şevval 1314/M. 13 Mart 1897 tarihinde İkinci Belediye Dairesi Tahrirat Kalemi'ne oradan H. 19 Şaban 1315/M. 13 Ocak 1898 tarihinde aynı maaşla Belediye Mektubi Kalemi'ne nakil edilmiştir. H. 13 Şevval 1317/M. 14 Şubat 1900 tarihinde maaşı dört yüz kuruşa çıkarılmıştır. H. 23 Zilkade 1318/M. 14 Mart 1901 tarihinde yine o maaşla Birinci Belediye Dairesi Tahrirat Kalemi'ne nakil olmuştur. Bir müddet sonra maaşının H. 18 Safer 1320/M. 27 Mayıs 1902 tarihinde 500 kuruşa çıkarıldığı Belediye Sicil Şubesi tarafından bildirilmiştir. Fakat H. 5 Safer 1331/M. 14 Ocak 1913 tarihinde yapılan teşkilatta kadro dışında bırakıldığı Belediye Sicil Şubesi'nin kayıtlarından anlaşılmaktadır¹⁶⁶.

3.3.15. Dimitri Efendi

Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Yorgi Efendinin oğludur. H. 1293/M. 1876-77 tarihinde Niğde'nin Fertek köyünde dünyaya gelmiştir. Aynı köyün sıbyan mektebinde ve ortaokullarında eğitim almıştır. Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. Niğde sancağı muhasebe kaleminde bir müddet stajyerlik yapmıştır. H. 19 Şevval 1309/M. 17 Mayıs 1892 tarihinde 200 kuruş maaş ile Bor kazası mal müdürlüğüne tayin olmuş fakat daha önceden bu memuriyete başkasının tayin olunmasından dolayı ilk açılacak bir memuriyete tayin edilmek üzere açıkta kalmıştır. H. 30 Zilkade 1320/M. 28 Şubat 1903 tarihinde 360 kuruş maaşla Hamidiye kazası sandık emanetine tayin edilmiştir. H. 22 Muharrem 1323/M. 29 Mart 1905 tarihinde görev süresi bittiğinden bu memuriyetten ayrılmıştır. Daha sonra maliye memurlarının seçilme ve terfileri hakkındaki kanun hükümlerine uygun

¹⁶⁵ CDA. DH. SAİD. 107/283.

¹⁶⁶ CDA. DH. SAİD. 107/283.

olarak H. 19 Safer 1323/M. 25 Nisan 1905 tarihinde 360 kuruş maaş ile sandık emanetine tayin edilmiştir¹⁶⁷.

3.3.16. Yuvan Eksiyopolos Efendi

Tüccar Bedos Efendi'nin oğludur. Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. H. 1298-99/M. 1881-82 Konya'nın Bor kasabasında dünyaya gelmiştir. Mahalli Rum ve Fransız okullarında ilköğrenimini tamamlamıştır. Daha sonra Konya mülkiye hazırlık okulunda eğitimine devam etmiştir. Tıp fakültesinden pekiyi dereceyle doktorluk diplomasını almıştır. Türkçe ve Rumca okuyup yazmaktadır. H. 1 Şaban 1326/M. 29 Ağustos 1908 tarihinde 600 kuruş maaşla Ankara vilayeti Sungurlu kazası belediye doktorluğuna tayin edilmiştir. Şu andaki memuriyetine tayin tarihi ve işe başladığı zamanki maaşının miktarı Umur-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezareti (Mülkiye Tıp İşleri Başkanlığı) Sicil Şubesi'nde kaydedilmiştir¹⁶⁸.

3.3.17. Todoraki Efendi

Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. İstrati Efendinin oğludur. H. 1276-77/M. 1860-61 tarihinde Yalova kazasının Engere köyünde dünyaya gelmiştir. Heybeliada Sıbyan mektebinde ve Rumeli hisarındaki İngiliz okullarında eğitim görmüştür. Türkçe ve İngilizce okuyup yazmaktadır. H. 18 Rebiulevvel 1321/M. 14 Haziran 1903 tarihinde 300 kuruş maaş ile Yalova kazası ikinci daire tahsildarlığına tayin edilmiştir. Söz konusu kaza mal müdürlüğü kaymakamlığından ve İzmit sancağı mutasarrıflığından yazılan açıklamalara dayanarak vazifesini yerine getirmek hususunda yeterli beceriye sahip olduğu beyan edilmiştir. Osmanlı nüfus belgesiyle şu andaki hizmetine tayin tarihi ve maaşının miktarını belirten 25 Haziran 1324 tarihli yazışmaları özgeçmiş belgesiyle birlikte şubece muhafaza edilmiştir. R. 13 Teşrinisani 1325/M. 26 Kasım 1909¹⁶⁹.

3.3.18. Demosteni Efendi

Demosteni Efendi Rum milletindedir. Dava vekillerinden Lazarakı Efendi'nin oğludur. H. 1303/M. 1885-86 tarihinde Niğde'de dünyaya gelmiştir. Konya Mülkiye

¹⁶⁷ CDA. DH. SAİD. 143/37.

¹⁶⁸ CDA. DH. SAİD. 158/317.

¹⁶⁹ CDA. DH. SAİD. 167/141.

hazırlık okulundan pekiyi derece ile 2 Haziran 1322 tarihli diplomasını alarak mezun olmuştur. Daha sonra Hukuk fakültesinde eğitim görerek yine aynı derece ile 15 Temmuz 1326 tarihli diplomasını alarak eğitimini tamamlamıştır. Rumca okuyup yazmakta ve Fransızca tercüme yapabilmektedir. H. 22 Ramazan 1320/M. 23 Aralık 1902 tarihinde Adli Memurlar Seçim Encümeni kararıyla 1000 kuruş maaş ile Mersin sancağı Bidayet Mahkemesi üyeliğine tayin edilmiştir. Tayin tarihi, maaş miktarı, özgeçmiş belgesi ile birlikte genel idarece muhafaza edilmiştir. 16 Temmuz 1328¹⁷⁰.

3.3.19. Dimitri Efendi

Dimitri Efendi Osmanlı Devleti'nin Rum milletindedir. Simon Efendi'nin oğludur. H. 1275-76/M. 1859-60 tarihinde Niğde de dünyaya gelmiştir. Niğde de bulunan Rum okulunda Rumca eğitim almıştır. Daha sonra özel öğretmenden Türkçe derleri alarak eğitimini tamamlamıştır. H. 17 Cemaziyelev 1297/M. 27 Nisan 1880 tarihinde 270 kuruş maaş ile Niğde sancağı muhasebe kalemi masraf kayıt memurluğuna tayin edilmiştir. Daha sonra H. 8 Zilkade 1297/M. 12 Ekim 1880 tarihinde 300 kuruş maaş ile İl Muhasebe İkinci Kâtipliği'ne nakil edilmiştir. Burada H. 13 Rebiülahir 1298/M. 15 Mart 1881 tarihli maaşına 60 kuruş zam yapılmıştır. H. 5 Şevval 1304/M. 27 Haziran 1887 tarihinde 450 kuruş maaşla terfi ederek muhasebenin Başkâtipliği'ne getirilmiştir. Bu görevinde maaşına çeşitli zamlar yapılmıştır. H. 26 Şaban 1302/M. 10 Haziran 1885 tarihinde 162 kuruş, H. 25 Şevval 1305/M. 5 Temmuz 1888 tarihinde 1208 kuruş, H.12 Ramazan 1306/M. 12 Mayıs 1889 tarihli 360 kuruş, H. 25 Zilkade 1307/M. 13 Temmuz 1890 tarihli 720 kuruş ve yine aynı sene Rebiülahiri'nin altısından (H. 6 Rebiülahir 1308/M. 19 Kasım 1890) tarihli Recep'in on birine kadar (H. 11 Receb 1308/M. 20 Şubat 1891) 896 kuruş, Zilkade'nin yirmi beşinden (H. 25 Zilkade 1307/M. 13 Temmuz 1890) aynı ayın yirmi sekizine kadar (H. 28 Zilkade 1307/M. 16 Temmuz 1890) 48 kuruş, H. 23 Şevval 1310/M. 10 Mayıs 1893 tarihinden H. 15 Muharrem 1311/M. 29 Temmuz 1893 tarihine kadar 960 kuruş maaş zamları ile bahsi geçen vilayetin muhasebecilik vekâletlerin de bulunmuştur.

¹⁷⁰ CDA. DH. SAİD. 185/166.

H. 17 Recep 1311/M. 24 Ocak 1894 tarihinde kâtiplikten istifa ederek görevinden ayrılmıştır. H. 10 Şaban 1314/M. 14 Ocak 1897 tarihinde ise 400 kuruş maaş ile bahsi geçen vilayetin vergi kâtipliğine tayin olmuştur. Fakat vilayetin muhasebe başkatipliği'nde bulunduğu sırada mal sandığı yevmiyesinde kayıtlı 1600 kuruş giderin ortaya çıkmadığı anlaşılmış ve bu konuda senet ibraz edilmemesinden dolayı H. 5 Ramazan 1318/M. 27 Aralık 1900 tarihinde vergi kâtipliği görevinden uzaklaştırılarak mahkemeye sevk edilmiştir. Konya Vilayeti Suç İsnad Heyetince hazine vekilinin iddiası olan meblağa, itiraz ettikleri için bu durumun sebeplerinin araştırılmasına karar verilmiştir. İtiraz olayının geciktirilmesi ve mecellenin bin sekiz yüz otuz dördüncü maddesi hükmüne uygun olarak iddia konusu meblağın dilekçe tarihinden itibaren ödeneceği zamana kadar birikecek olan faiziyle birlikte adı geçen kişiden ve arkadaşlarından alınmasına, mahkeme masraflarının ve vekâlet ücretinin daha sonra davalılara geri verilmek üzere hazineden karşılanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir. Hukuk Müşavirliği Hazinesi'nden ve Vergi Genel İdaresi ile Maliye Meclisi'nden yazılan belgede meblağın adı geçen kişilerden her birinin hissesine düşen miktar ile cezalandırılması gerekip faiziyle birlikte 900 kuruşu R. 11 Teşrinisani 1322/M. 24 Kasım 1906 tarihinde hazineye ödemiş olmasından dolayı kendisinin görevlendirilmesine engel olacak bir durumun kalmamış olduğu bildirilmiştir. Osmanlı nüfus belgesi ve yukarıda yazılı hizmetlerde bulunma süresi ve maaşlarının miktarı ile görevlerinden ayrılış sebepleri ile beraatını içeren Niğde sancağı İdare Meclisi'nin onaylı suretleri ve R.1 Teşrinisani 1313/M. 13 Kasım 1897 tarihli kayıt pusulası ve Konya vilayeti İdare Meclisi'nin 8 Şubat 1324 tarihli mazbatası, defterdarlığın 12 Şubat 1324 tarihli yazışmaları ile diğer yazışmalara ait dilekçeler adı geçen kişinin mahkûmiyeti hakkındaki iddia konusu meblağın ödenmesiyle memuriyetine mani bir durumunun kalmamış olduğunu belirten Vergi Genel İdaresi'nin, Hukuk Müşavirliğinin ve Maliye Meclisi'nin (bu kurumlar lağv edilmiştir) R.30 Kanunısani 1322/M. 12 Şubat 1907 tarihli resmi belgeleri asıl özgeçmiş belgesiyle birlikte ilgili şubesinde korunmaktadır. R. 18 Teşrinievvel 1325/M. 31 Ekim 1909.

Adı geçen kişiye H. 24 Rebiülahir 1327/M. 15 Mayıs 1909 tarihli 100 kuruş görevden alınma maaşı verildiği ve Maliye Hazinesi Düzenleme Komisyonu'nca görevlendirilmesine karar verildiği Maliye Sicil Şubesi'nin 5 Temmuz 1325 ve 6

Şubat 1325 tarihli vukuat pusulalarıyla bildirilmiştir. Daha sonra maaş 18 Ağustos 1325 tarihinde 133 kuruşa çıkarılmıştır. 11 Mart 1326 tarihinde 700 kuruş maaşla Siirt sancağı muhasebe kalemi başkâtipliğine tayin edilmiştir. 9 Mayıs 1326 tarihinde vazifesine başlamıştır. Burada bir süre çalıştıktan sonra R. 1 Kanunievvel 1327/M. 14 Aralık 1911 tarihinde 800 kuruş maaşla Eruh kazası mal müdürlüğüne atanmıştır. Fakat mal müdürlüğünde işini yerine getiremediğinden 18 Nisan 1328 tarihinde Genç sancağı ilçe muhasebe kâtipliğine nakil edilmiştir. Burada ki memuriyetinde hizmetine gitmeyerek ortalıktan sıvıştığı ve hizmetlere ait üzerinde zimmet bulunduğu Bitlis vilayeti idare meclisinin 22 ve 30 Nisan 1328 tarihli mazbatalarıyla defterdarlığın 9 Ağustos 1328 tarihli telgrafnamesine dayanarak 15 Temmuz 1329 tarihli vukuat pusulasında yazılıdır¹⁷¹.

3.4. Aksaray Doğumlu Gayrimüslim Memurlar

3.4.1. Şahmiran Efendi

Gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarından tüccar Ermeni Tarakçıyan Artin Ağa'nın oğludur. H. 1283/M. 1866-67 yılında Aksaray'da doğmuştur. Aksaray Kazâsı İbtidâî Mektebini okumuştur. Yine Aksaray Ermeni Sıbyan Mektebi'ni tamamlamıştır. Türkçe ve Ermenice okuryazardır. H. 1311/M. 1893-94 yılında Aksaray Kazâsı Mal ve Vergi Müdürlüğü'ne stajyer olarak başlamıştır. H. Rabiulevvel-Rabiulahir 1324/M. Mayıs-Haziran 1906 yılına kadar 333 kuruş maaşla aynı kazâ biriminin nüfus kâtibî görevinde bulunmuştur. H. 21 Ramazan 1326/M. 17 Ekim 1908 tarihinde 125 kuruş maaşla Aksaray Kazâsı nüfus kâtipliğine tayin edilmiştir. Daha sonra yapılan düzenlemeler ile maaşı H. 2 Muharrem 1328/M. 14 Ocak 1910 tarihinde 250 kuruşa yükseltilmiştir. Görev yaptığı süre boyunca gayretli olduğu, görevlerini layıkıyla icra ettiği herhangi bir nedenden dolayı yargılanmadığı kaymakamlık ve valilik makamları arasındaki yazışmalardan anlaşılmıştır¹⁷².

¹⁷¹ CDA. DH. SAİD. 167/33.

¹⁷² CDA. DH. SAİD. 173/431.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Ferman'ının ilanı ile reform hareketleri başlamıştır. Reform hareketlerinin bir kısmı bürokrasideki memur istihdamının nasıl ve ne şekilde olacağı ile ilgilidir. Memurlarla ilgili pek çok düzenleme yapılarak nizâmnâmeler yayınlanmıştır. Memurların hâlleri ile ilgili Osmanlı Devleti'nin 19. ve 20. yüzyılına ışık tutan kayıtlar düzenlenmiştir. Osmanlı Devleti'nde memurların görevleri boyunca kendileri ile ilgili bilgiler ve davranışlarının kayıt edilerek Sicill-i Ahvâl Defterleri oluşturulmuştur. Sicill-i Ahvâl Defterleri, Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim devlet adamları hakkında ve dönemin kurumları hakkında bizlere önemli bilgiler sunmuştur.

Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların meslekî çeşitliliği de oldukça fazladır. Hâkim, savcı, kaymakam, öğretmen, kâtip, müdür, polis gibi Osmanlı Devleti'nin her bölgesinde farklı vazifelere tayin edildikleri görülmüştür.

Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim memurların eğitimi incelendiğinde geneli ilköğretim seviyesine sahiptir. Memurların aşına olduğu ve bildiği dillerin çoğu Türkçe, Rumca, Fransızca ve Ermenice'dir.

Osmanlı Devleti'nde memurlar stajyerlik süresi bittikten sonra işe başlamışlardır. Memurların görev süreleri boyunca vazifelerinden isteyerek veya istemeyerek ayrıldıkları görülmüştür. Memurlardan bazıları yasadışı durumlara bulaştıkları için görevlerinden uzaklaştırılmışlardır. Osmanlı Devleti'nde memurlar pek çok idarî birimlerde çalışmış ve üzerine düşen görevleri layıkıyla yerine getirmişlerdir. Gayretli çalışmalarından dolayı rütbe, nişan ve madalya alanlar da olmuştur.

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında memurların maaşlarına bakıldığında ülkenin iktisadi durumu hakkında bilgiler de verilmiştir. Sicill-i Ahvâl kayıtları Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray doğumlu gayrimüslim devlet adamlarının Osmanlı bürokrasisinde ne derece aktif görevlerde bulunduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Çalışmamızın Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray'ın yerel tarihi ile ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağını umuyoruz.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Belgeleri

1.1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi

CDA. DH. SAİD. 2/356; 61/401; 64/75; 77/175; 77/385; 96/225; 104/54; 116/153; 126/383; 123/249; 127/493; 133/297; 139/471; 167/135; 172/301; 56/267; 42/123; 179/211; 42/223; 105/159; 124/35; 139/471; 128/67; 41/03; 64/423; 64/425; 113/69; 175/217; 6/181; 14/287; 27/173; 41/129; 61/335; 71/437; 71/475; 75/453; 92/19; 98/467; 99/273; 100/131; 107/283; 143/37; 158/317; 167/141; 185/166; 167/33; 173/431

2. Tetkik Eserler

2.1. Kitaplar

Akbaş N (2000) *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi* (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul).

Akyıldız A (2012) *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme* (İletişim Yayınları, İstanbul).

Akyıldız A (1993) *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform* (Eren Yayınları, İstanbul).

Baltacı C (1976) *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri* (İrfan Yayınları, İstanbul).
Cumhuriyet'in 75. Yılında Kayseri, Kayseri Valiliği, Kayseri 1998.

Çadırcı M (2011) *Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri* (İmge Kitabevi Yayınları, Ankara).

Efendi AL (1999) *Vak'ânuvis Ahmet Lütfi Efendi Tarihi*, Hazırlayan: Yücel Demirel. (Türk Tarih Kurumu Yayınevi, İstanbul).

Erüreten M (2001) *Metin, Osmanlı Madalya ve Nişanları Belgelerle Tarihi* (Kansu Matbası, İstanbul).

Eryılmaz B (2010) *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme* (İşaret Yayınları, İstanbul).

Findley CV (1996) *Kalemiyyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, Çeviren: Gül Çağalı Güven. (Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul).

Findley CV (1994) *Osmanlı Devletinde Bürokratik Reform Babiâli (1789-1922)*, çev. Latif Boyacı- İzzet Akyol (İz Yayıncılık, İstanbul).

Gülsoy U (2000) *Osmanlı Gayrimüslimlerinin Askerlik Serüveni* (Simurg Yayınları, İstanbul).

- İnalcık H (2012) *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı: Devlet, Kanun, Diplomasi* (Timaş Yayınları, İstanbul).
- İnalcık H (1996) *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi* (Eren Yayıncılık, İstanbul).
- İnbaşı M (1992) *XVI. Yüzyıl Başlarında Kayseri* (Kayseri Valiliği Yayınları, Kayseri).
- Uzunçarşılı İH (1968) *Sivas-Kayseri ve Dolaylarında Eretna Devleti* (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara).
- Karal EZ (1962) *Osmanlı Tarihi (Islahat Ferman Devri 1856-1861)*, C. II (TTK Yayınları, Ankara).
- Kılıç F, Bülbül T (2017) “*Bigografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir*”, Ankara: (Türkiye Barolar Birliği Yayınları).
- Kırıncı A, Yiğit Öİ (2011) *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Çorumlu Devlet Adamları (1830-1909 yılları arası)* (Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum).
- Koca S (2000) *Türk Kültürünün Temelleri-II* (KTÜ Yayınları, Trabzon).
- Kodaman B (1999) *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi* (Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara).
- Ortaylı İ (2007) *Mekânlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı* (Mega Basım, İstanbul).
- Ortaylı İ (2000) *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)* (TTK Yayınları, Ankara).
- Ortaylı İ (1983) *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı* (Hil Yayınları, İstanbul).
- Özdemir H (2013) *Osmanlı Devleti’nde Bürokrasi* (İstanbul, ÖKM Yayınları, Konya).
- Özger Y (2010) *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde Yozgatlı Devlet Adamları* (IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul).
- Saraç H (2018) *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı’nın Son Devri’nde Rizeli Devlet Adamları* (Eğitim Yayınları, Konya).
- Sarı S (2014) *Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Amasyalı Memurlar* (Libra Yayıncılık, İstanbul).
- Sarıyıldız G (2004) *Sicill-i Ahvâl Komisyonu’nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)* (Der Yayınları, İstanbul).

Uzunçarşılı İH (1984) *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı* (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara).

Uzunçarşılı İH (1983) *Osmanlı Tarihi*, C. III (TTK Yayınları, Ankara).

Yüksel A (2004) *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar (1879-1909)* (Kitabevi Yayınları, İstanbul).

2.2. Makaleler ve Bildiriler

2.2.1. Makaleler

Aslan S, Yılmaz A (2001) “Tanzimat Döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı ve Düşüncesinin Değişimi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 1, Sivas, 287-297.

Atam Ş (2011) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Nevşehir Doğumlu Memurların Sosyo-Kültürel Durumları”, *Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir Üniversitesi Yayınları, Nevşehir, 359-398.

Başaran M (2013) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Bergama Doğumlu Memurlar (1827-1892)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVIII/1, 77-103.

Baştürk S (2013) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Ali Emiri Efendi'nin Sicil Kaydı”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 45, Bahar, 308-324.

Bozkurt N (2011) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar”, *Akademik Bakış Dergisi (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi)*, Kasım-Aralık, 1-11.

Çakaloğlu C (2004) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Devletindeki Manisalı Mülki Amirler”, *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 25, 221-242.

Çetin A (2005) “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, S. 29, Ankara, 87-104.

Demirtaş Z (2007) “Osmanlı'da Sıbyan Mektepleri ve İlköğretim Örgütlenmesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 17, S. 1, Elazığ, 173-184.

Efe A (2013) “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Payaslı Memurlar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 10, S. 23, 181-194.

Eralp TN (2002) “Osmanlılarda Nişan ve Madalya”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 683-686.

- Gül A (2014) “Osmanlı Devleti Bürokrasisinde Dersimli Memurlar”, (Sicil-i Ahvâl Defterlerine Göre), *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 6, Eylül, 286-308.
- Gündüz A (2011) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslimlerin Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (1879-1019)”, *History Studies*, 3/3, 123-145.
- Gündüz A (2011) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar (1879-1909)”, *History Studies*, Volume C.3, S.1, 131-154.
- İnalcık H (1964) “Sened-i İttifak ve Gülhane Hatt-ı Hümayunu”, *Bellekten*, C. XXVIII, S. 112, Ekim, s. 604-636.
- Kılıç M (2013) “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.31, Ankara, 129-155.
- Kütükoğlu B (1994) “Son Devir Osmanlı Biyografik Kaynakları”, *Vekayi'nüvis Makaleler*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 211-216.
- Mert T (2000) “Sicill-i Ahvâl Defteri ve Buna Dair yayınlanan nizamnameler-I” *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 2, İstanbul, 97-111.
- Ortaylı İ (2006) “Osmanlı Kançılıryasında Reform: Tanzimat Devri Osmanlı Diplomatikası'nın Bazı Yönleri”, *Tanzimat-Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Editörler Halil İnalcık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, Phoenix Yayınları, Ankara, 285.
- Özger Y (2012) “Osmanlı'da Kadınların Memuriyette İstihdamı Meselesi ve Sicill-i Ahvâl de Kayıtlı Memurelerin Resmi Hal Tercümeleleri”, *History Studies*, C. 4, S. 1, 419-447.
- Özger Y (2015) “Sicill-i Ahvâl Defterlerinde Kayıtlı Bayburtlu Osmanlı Devlet Memurları”, *International Journal Of History Studies*, C. 7, S. 4, Yozgat Aralık, 69-85.
- Saraç H (2016) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Arabsun (Gülşehir) Doğumlu Osmanlı Devlet Adamları”, *Cappadocia Journal*, C. 7, Almanya, 66-82.
- Saraç H (2016) “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Aksaray Doğumlu Memurlar”, I. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (Kültür, Tarih, Din, Medeniyet), 27-29 Ekim Aksaray, 374-392.

Saydam A (2002) “ Tanzimat’ın Memurları”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. XIII, Editörler: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 668-678.

Tahir T (1999) “Tanzimat Devrinde Ceza Hukuku”, *Tanzimat I*, MEB. Yayınları, İstanbul, 221-232.

Yadı A (2012) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Ordu Doğumlu Memurlar”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S. 6, Aralık, 300-312.

2.2.2. Bildiriler

Ardel A (2005) “Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki 19. Osmanlı Bürokrasisinde Üsküdar Doğumlu Osmanlı Bürokratları”, *Üsküdar Sempozyumu, Bildiriler* İstanbul Belediyesi Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 513-529.

Çadırcı M (1987) “Tanzimat’ın Uygulanması ve Karşılaşılan Güçlükler (1840-1856)”, *Mustafa Reşit Paşa ve Dönemi Semineri Bildiriler Ankara 13-14 Mart 1985*, TTK Yayınları, Ankara, 97-104.

Daşcıoğlu K (2006) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar “ *Buldan Sempozyumu 23-24 Kasım*, Buldan, 561-570.

Saraç H (2016) “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Osmanlı Yönetim Ve Aydınlanmasında Aksaray Doğumlu Memurlar”, *I. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (Kültür, Tarih, Din, Medeniyet)*, 27-29 Ekim Aksaray, 374-392.

2.3. Tezler

Adak E (2008) “Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar “, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Manisa.

Arslan A (2006) Sicil-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Dalkılıç E (2004) Kayseri Kadı Sicillerine Göre Zimmiler (1650-1665), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Erkartal A (2007) “Sicill-i Ahvâl Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar (1879-1909), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

- Karataş M (1997) XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri.
- Kılıç M (2009) Osmanlı Hariciyesinde Gayrimüslimler (1836-1876), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Soyluer S (2006) Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Muğlalı Devlet Memurları (1879-1909) Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Sürmen A (2011) “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları”, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, Yozgat.
- Yolluk ME (2010) “XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

2.4. Sözlükler

- Devellioğlu F (2011) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara).
- Pakalın MZ (1993) *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. I, C. II, C.III (MEB Yayınları, İstanbul).
- Sertoğlu M (1986) *Osmanlı Tarih Lügati* (Enderun Kitabevi, İstanbul).

Belge-2: Kırşehir Doğumlu Gayrimüslim Memurlardan Kostaki Fehmi Efendi'nin Sicil Kaydı.

حقیقه ۴۲۳

سجل عمومی

سنة درتیمعت دروم یمنند فضا فقهی فندی خبر ده شهاده علی بدوی خانلار اوقعه
به یکی روز کساده کتبی جبهه کفرنده و ریاضیه قیامی خنجه و کسبه فضا کزری اولاد ذک معده فخرین اوله بدی فقی خنجه
عثمانیه رسده چورنده کوسرا
فخرنده و دروم صبدان اولاد دره تکبند و ترکج و دروم حساب و ریاضیه و جغتیا اولرند - ترکج و دروم اولر بار -

له اوچونده سه شعبه المصلحت اوله بیسته ده «۱۰» حوزتیه «۱» اوله بیسته اینه کسبه فضا و کوزلی بوزنده اوچونده یه
سه جودی اولره کسبه ده «۱۰» حوزتیه «۱» اوچونده ای غصه اوچونده ای نه سه کسبه اوله برنده «۱۰» حوزتیه «۱» بیه یوز خوز اولر
اوچونده کسبه فضا سنک توتف افق کل کتا تیرنه نوره اهل الکی قیاض ایدینه و کوزلی جمعیت ایدره اوچونده ایله «۱۰» حوزتیه «۱» بیه یوز خوز اولر
اوله اوچونده «۱۰» حوزتیه «۱» اوچونده غصه ستم مجده فضا علی سوری معاولک سیده و اوچونده اوله برنده سه سفاده شرفند
طغزنده «۱۰» حوزتیه «۱» یوز غصه حومانه بال سیدک دکانی عدوه ایدره اوچونده ایله «۱۰» حوزتیه «۱» یوز اولدک اوله کسبه قدر
«۱۰» حوزتیه «۱» هله کی و نظری ایضا اید تیر سز برک اوله اوچونده «۱۰» حوزتیه «۱» بیه یوز غصه ستم نیکور عالی برکده بال سیده
اصانه و نظریه بارنده ایسه و اوچونده اوله «۱۰» حوزتیه «۱» حوزتیه «۱» جزیره بلویق تصدیق اوله

مجده فضا علی نظره ولایتی دنتر ایشیه و اللیلکند و ما یوفده چهلید ستمه بینه یوز سولم کورج رنریه حاکمی حدیثی افقده
اولدنی بیایه کورده

نصوی سکره عثمانیه سنک و کسبه فضا و کوزلی معاولر ستمه اغلی قوم کتا تیرنده و عالی و یکی معاوله و کانسده کی رنریه حدیثی و معاولر
اوچونده و معاشی بیه قیامیه سیده کسبه و مجده فضا و کوزلی قیامیه نظره ولایتی اولره کسبه فضا نظریه رسده
صورتی و خورده افیه سنک مذاب معاشیه کلمه لیقین و خنجه جم تصدیق کجندله و جبهه تصدیقه تصدیقه اصاله قده - معاشیه
نصی رسده کلمه نیو ایلک و ارس تیضی کلمه ایله فخر اولر زره انقده دنتر ایشیه بیضا اوله نصیقه زاری یه عومیه کلمه قده
«۱۰» حوزتیه «۱» یا یخو عی رضی اصونیه حوسل و خورسید قورده
(«۱۰» حوزتیه «۱» و «۱۰» حوزتیه «۱»)

روی له کسب بوز قده خلفه معاشیه کسبه فضا و کوزلی نصق معاولر اوچونده ایله ایله اولدک دورده «۱۰» حوزتیه «۱» ایدر ستمه
ایدی کلمه عومیه مایه نل «۱۰» حوزتیه «۱» له له هم نه یخه بیکه قلم عوم و فخرنده ستمه اولر یخه دنگر معاشیه ایخه مع قضا ماله کسبه ایلم
با کسبه بی یخه اوچونده اولر ستمه کورده کسبه فضا «۱۰» حوزتیه «۱» کسبه انقعه و ستمه عومیه فخرنده و «۱۰» حوزتیه «۱» ماله
دنگر ایخه عومیه اولدقده باریت ایدره مایه کسبه ستمه «۱۰» حوزتیه «۱» ماله ستمه «۱۰» حوزتیه «۱» بیه یوز خوز کورده
در مالیه و فخرنده معاولر حیدر ایا دیکده ایشیه ستمه دنگر کورده یک ستمه «۱۰» حوزتیه «۱» ایدر ستمه
با اراده یز اولدقده اولر قضا و دنگرکون نامه و خوسیه جریه بیت اوچونده ستمه معاولر اولدقده فخرنده «۱۰» حوزتیه «۱» ایدر
چهار لیقین و هله ایله مایه ستمه ماله اولر بولونه کسبه ستمه ایدره «۱۰» حوزتیه «۱» ایدر مایه و فخرنده اوله کسبه اوله ستمه
«۱۰» حوزتیه «۱» ایلمه ایله فخرنده ستمه ایشیه ستمه ستمه «۱۰» حوزتیه «۱» ماله ستمه «۱۰» حوزتیه «۱» بیه یوز خوز کورده

Kaynak: CDA. DH. SAİD. 64/423.

Belge-3: Niğde Doğumlu Gayrimüslim Memurlardan
Yosefaki Efendi'nin Sicil Kaydı.

یوسف اکی افندی ولد یا یا اولوس اوغلی تجا صفا بولد
بیه اکیه یوزتیمه سنی بیج اولدولر بیکمه دردنده نیکه سخیغ فرزند ایدسن تولد ائتمده
روح مکینه نعلم دتد سنا ائتمده نیکه درومج اوقور بانا

طفاه برنی سوزل برنده بیکمه بریا سنده صلیف حاله بینه طقاه غروره معاکر عدلیه قضیه خریدار اولک ساحلنه تقیه
اولوب طقاه اکیه سنی سوزل اولد دردنده بالاسقفا طقاه بی سنی سدر صفا بخرینه دردنده بوز الله غروره ائتمده
تقفل ایدر سومه ارا صی طرطرح انصاف فایز بقه معاد نکلدره دره رفوم سدر رفاه سرفیلد بیکمه برنده اوج یوز غروره
معاکر استاقوس سومه ماملولنه اوج یوز برنی صفا اولدونه سندر اود بیدنه ماملولنه لغوبه سدر رفوم سدر
سوزل بیکمه برنده بینه معاکر مذکورله ماملولنه رفوم بر رجعت داوجیول اکیه سنی سدر رفاه سرفیلد سکنده کتدک
ماملولنه لغوبه اوج یوز اوج سنی بیج اولدولر ائتمده اوج یوز غروره معاکر نکل خیرا دیوبه لغوبه تقیه ققناه
انصاف لمدانبار ماملولنه بالستیمه اوج یوز اکیه سنی بیج اولدولر طقوزت معاکر اوجیول الله غروره ایلدنه

از سیر دیوبه لغوبه تقیه ارا ذکر کنیم مدیریه عمور برنیج باه بیدر ماملولنه اوده اکتب و بقیه نقدیه قلمند
استاقوس سومه ماملولنه اوج یوز لغوبه ماملولنه برانه دقتن حاوده (۸ ستنجه و ۱۰ ستنجه) تاریخیه اکیه قطع دو میس
دفتری ذیلدیه تقیه رفوم صفا و بر درخ مخرج صومعه و بطلد ۱۰ ستنجه تاریخیه ۱۰ ستنجه

Kaynak: CDA. DH. SAİD. 61/335.

